БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 83 (10144) | 1963 оной апрелиин 7, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

...ДА БУХЭНДЭ— ПОЛЕВОЙ СТАН

...жэлэй таба-
...убликымнай
...үдэлмэрилэг-
...механизатор-
...рилгонуудые
... Энэ жэлдэ
...тар шэниисэ
... тариха, 50
...нэ газар ха-
... мүнөө ха-
...хэ гэhэн тон
...циалис уялга
...имэhээ кол-
... механиза-
...идо хэзээ хэ-
...га шалгалта
... Энэ шалгал-
...барай хүдэл-
... бэлдэhэн,
...ёр халаанда,
...р хүдэлгэжэ
...хынууд ам-
...бажа гараха
...э.

...гын хүдэлмэ-
...ан хүнүүдтэ,
...заторнуудта
...эр хүдэлхэ
...гохо гээшэ
...ай хүтэлбэ-
...н уялга бо-
...э ажаллаг-
... hайн байра
...эри дээрэнь
...шажа үгэхэ,
...марха, кино
... шадабаряа
...а тэдэндэ ол-
...дана.

...э hайн поле-
... арга болом-
...кымнай кол-
...жэшээтэ hай-
...эн полевой
...шээнь, Саяа-
...эн бригада-
...үхэлтэй бай-
...үүдтэ түхеэ-
...айранууд гол
...заторнуудай
... эдэбхи үүс-
...эн байха юм.
...ута бригадир
... Тахановай
...анизаторнууд
...эжэ газарта
... бэлдэнхэй.
...раhаа гадна,
...лаан булан
...эргэдэ хүдөө
...уудые, горю-
... зүйлнүүдые
...шанууд бү-

...тэй культ-
... үйлэдбэриин
...ужба», «Ро-
...удта бии.
...зой Гужарта
...дэhэн поле-
...дэй культур-
... гүйсэд ол-
... эдэ байра-
..., бэлэн бо-

...хабарай та-
...иин ехэ, ша-
...раадаа аба-
...уудые, трак-
...удые шэнээр
...дыень hэль-
... байhан ажа-
... юумэ хэнэ
... үйлэдбэриин
...рын совхо-
... отделенидэ,
... Соль-Падь
...энгын Лени-
...хозой Арбу-
...ин полевой
... баригдажа

...үлэй жэл-
... совхозуудай
...орнууд хээрэ
байхаяа болижо, бултадаа гэрhээ ябадаг, мотоциклаар гүйлгэлдэдэг болошонхой. Тэрэ ушарhаа олон газарта хээрын байранууд хэрэглэгдэхэеэ болижо, гарhаа гаража эхилээ. Энээн дээрэhээ боложо хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын халуун хаhада ехэхэн бэрхэшээл ушардаг, хүнүүдэй ажалдаа гээгдэхэ, ажалай журам баримталхагүй ябадал гарадаг. Хэды тиимэ байгаашье hаань, зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд полевой стан түхеэрхэ гэжэ оролдоногүй. Иимэ байдал Хориин үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхоздо, Ториин совхоздо, Улаан-Үдын управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо болон бусад ажахынуудта полевой стан гэжэ харуулхаар нэгэшье байра байхагүй.

Партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ туhалха бүлэгүүдэй, постнуудай хүсөөр март hарада хэгдэhэн шалгалтын дүн гаргахада, олонхи ажахынуудта полевой станууд бэлэн болоогүй, хамтын байрануудта оронууд байхагүй, культурна хэрэгсэлнүүдээр хангагдаагүй байшоо. Саашадаа энэ шухала хэрэгтэ анхарангүй байхын аргагүй.

Хабарай тарилгын хүдэлмэри газаа орожо ерээ. Тиимэhээ нэгэшье үдэр миин гээнгүй тракторно-таряан ажалай бригадануудай байха хээрын байра хаа хаанагүй зохидоор түхеэрхэ, тракторна 2-3 вагончигуудые нэгэдхэжэ, культстануудые түргөөр эмхидхэжэ болоно. Тэндэ хүнүүдэй хүдэлмэриин hүүлээр халуун уhаар нюур гараа угааха, культурнаар амарха, сүлөө сагаа үнгэргэхэ арга олгохо хэрэгтэй. Халуун хүдэлмэриин үедэ хаа хаанагүй хамтын эдеэ бэлдэхэ, хүдэлдэг газартань эдеэ абаашажа үгэхэ шухала. Тиигэжэ полевой станууд механизаторнуудай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулха ёнотой гуламта болохо ушартай.

Нүгөө талаараа полевой стануудай дэргэдэ горючи, тоhодолгын зүйлнүүдые хадагалха hарабша, байранууд түхеэрэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ бүгэдые механизаторнууд тарилгын хүдэлмэриин эхилтэр өөhэдөө бүтээхэ аргатай.

Полевой стануудые, тракторна вагончигуудые hэльбэн заhаха, шэнээр хэхэ, тэдэниие гоёон шэмэглэхэ хэрэгые хүдөө бэшэгшэд, партийно-гүрэнэй хиналтын комитедүүдтэ туhалха бүлэгүүд, постнууд өөhэдынгөө хиналтада абажа, түргөөр дүүргүүлхэ гэжэ оролдохо зорилготой. Мүн колхоз, совхозуудые шефтээ абаhан предприятинууд, эмхи зургаанууд энэ талаар ехэхэн туhа хүргэхөөр гээшэ.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомууд, колхоз, совхозуудай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд бүхы хүсэеэ энэ асуудалда табижа, механизаторнуудта хээрын hайн байрануудые түхеэрхэ уялгатай. Тиигэбэл, хабарай тарилгын хүдэлмэриие богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ шухала хэрэгүүдэй нэгэниинь шиидхэгдэхэ байна.

Бригада бүхэндэ hайн полевой стантай болоё!

...АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...идо сабшалан уhалха, ... ургасые дээшэлүүлхэ ...эмжээнүүд тухай

...өр ашаглаха,
...гаса дээшэ-
...р Буряадай
...трнүүдэй Со-
...й продуктнуу-
...хэхэ минис-
...икын Мини-
... дэргэдэхи
... управлениие,
...правленинүү-
... директор-
...озуудай тү-
...гэжэ уялгал-

...азар дээрэ,
... бусад урга-
...аха талмай-
...өөхэ хүдэл-
...ынгаа ха-
... hайжаруул-
... ургаса дээ-
...риие үргэ-

... апрелиин
... хабарай та-
...гүй бүхы
...еханизатор-
... hайжаруул-
...биха.

Энэ үедэ 100 мянган гектар сабшалан hайжаруулха, 10 мянган гектар сабшалан үтэгжүүлхэ, тэндээ 310 мянган тонно наг шэбхэ гаргаха, 2 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ тарааха.

Наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые саг соонь зүбөөр хэрэглэхын тула уhалагдадаг сабшалангай гектар бүридэ адагынь 5-6 тонно шэбхэ, 70—80 килограмм минеральна үтэгжүүлгэ тарааха.

3. Уhалууриин системэтэй бүхы сабшалангые адагынь хоёр дахин уhалха, тэрэнэй түлөө хүсэд хүрэхөөр уhалагшадые табиха, газарые hайн шанартайгаар уhалжа, түсэбhөө гадуур ургаса абаhан хүнүүдтэ нэмэлтэ түлөөhэ тогтоохо.

4. 1963 оной майн 10-hаа хойшо сабшалан дээрэ ямаршье түрэлэй мал адуулхые хорихо.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ

РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси апрелиин 5-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Заседани Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэжэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Крестьянинов түрүүлэгшээр hуугаа.

Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ **Г. В. Романовта** үгэ үгтөө.

РСФСР-эй Верховно Соведэй hунгалта үнгэргэхын тулада 884 hунгуулиин округ байгуулагдаhан юм гээд нүхэр Романов мэдээсээ. Энэ хадаа урдахи hунгалтын үеынхидэ орходоо 49 округоор олон болоно. Тиигэжэ республикын хүн зоной тоогой нилээд олон болоhые харуулжа үгэнэ.

РСФСР-эй Конституцида, РСФСР-эй Верховно Соведтэ hунгаха hунгалта тухай дүримдэ хүсэд тааруугаар бүхы hунгуулиин округуудта депутадууд hунгагдаhан байна. Тэрээндэ бүхы hунгагшадай 99,94 процентнь хабаадаа. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй арадай нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө hунгалтада хабаадаhан бүхы хүнүүдэй 99,59 процентнь дуугаа үгөө.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ 884 депутат hунгагдаа. Тэдэнэй тоодо Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд бии. Үйлэдбэридэ сэхэ хүдэлдэг 418 хүдэлмэришэд болон колхозни-гууд депутадуудаар hунгагдаа. Энэ хадаа бүхы депутадуудай 47,3 процентнь болоно.

295 эхэнэр депутадууд болоо. Энэ хадаа бүхы капиталис оронуудай парламентнуудта hунгагдаhан эхэнэрнүүдэй хамтын тооhоо нилээд олон байна. Депутадуудай дунда 8 Советскэ Союзай Герой, 59 Социалис Ажалай Герой, 37 Ленинскэ болон гүрэнэй шангуудай лауреадууд, Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнагдаhан 633 хүн бии.

Россин Федерациин парламентда республикын 37 үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд ороно. Энэ хадаа Россин Федерацида hуудаг үндэhэ яhатанай тэгшэ эрхэтэй, бата бэхи хани барисаатай байhые харуулаа.

744 хүн (84,2 процентнь) республикын засагай дээдэ органой депутадаар анха түрүүнээ hунгагдаа.

1963 оной мартын 3-да hунгагдаhан РСФСР-эй Верховно Соведэй бүхы депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые сесси нэгэн дуугаар мэдэрээ.

Удаань, «Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгые саашадань hайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараанай шанарые дээшэлүүлхэ, түхэл янзыень бүри олон болгохо тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. И. Вороновой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Хүнүүд тухай, совет арадай байдал саашадань hайжаруулха зорилгоор партн, правительствын гаргаhан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ тухай тон ехээр анхарал оролдолго гаргадаг байhанаа үгэ хэлэhэн бүхы депутадууд харуулаа.

Хабаровска хизаарта hүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн томо промышленна предприятинууд баригдаа гээд КПСС-эй крайкомой секретарь депутат **И. Ф. Клепиков** хэлээ. Эндэ хүнгэн, эдеэ хоолой промышленность ехээр хүгжөөгдэхэ, тиихэдэ арадай хэрэглэлэй эд бараан бүри элбэгээр гаргагдадаг болоо. Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалга нилээд hайжараа. Гэбэшье, ажалшадай улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангахын тулада, илангаяа хойто зүгэй районуудта, ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй байна. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ, түбхинүүлхэ асуудалнууд тухай, мүн гэр байрын, хүүгэдэй эмхи зургаануудай, ажаhуудалай болон худалдаа наймаанай предприятинуудай үшөө дутамагаар баригдадаг тухай үгэ хэлэгшэ тэмдэглэhэн байна.

Республикын ажалшадай юумэ худалдан абаха шадабариин дээшэлжэ байhан тухай, холодильник, хубсаhа угаадаг машина болон гэр доторой бусад машинануудые заhабарилха тушаа анхарал хандуулха тухай, хүн зониие худалдаа наймаагаар хангаха тухай РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министр депутат **Д. В. Павлов** дэлгэрэнгыгээр хэлэhэн байна.

Далайн худалдаа наймаанай портын крановщик депутат **В. П. Усов**, Саратовска горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **В. И. Кочанов**, Ленинградай областиин Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор депутат **Ф. С. Брагин**, Удмуртиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **П. П. Сысоев** болон бусад нүхэр Г. И. Вороновой элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа. Хамта дээрээ 22 хүн үгэ хэлэhэн байна.

Удаань нүхэр **Г. И. Воронов** түгэсхэлэй үгэ хэлээ. Ажаhуудалай талаар хангаха хүдэлмэри hайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри элбэгээр бүтээн гаргаха арга боломжонуудые али болохоор ашаглаха тухай оролдолгын ехээр гаргагдадаг байhые сесси дээрэ хэлэгдэhэн үгэнүүд харуулжа үгэнэ гээд тэрэ тэмдэглээ. Депутадууд үнэтэ ажаглалтануудые хээ, дурадхалнуудые оруулаа. Эдэ бүхы дурадхалнууд РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведээр харагдажа үзэгдөөд, шухала шиидхэбэринүүд баталан абтаха.

Имагтал хүн зониие ажаhуудалай талаар хангаха предприятинуудые олоор бариха хэрэгтэ мүнөө жэлдэ 32 миллион түхэриг hомологдохо гээд нүхэр Воронов үшөө дахин онсолон тэмдэглээ. Энэ хэрэгтэ нёдондо жэлдэ 16,5 миллион түхэриг гаргашалагдаhан байгаа бшуу. hомологдоhон мүнгэ зөөриие хүсэдөөр ашаглаха гээшэ нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, совнархозуудай, нютагуудай-барилгын главна управленинүүдэй гол зорилго болоно гээшэ.

Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн зорилгонуудые бэелүүлхын тулада РСФСР-эй нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, министерствэнүүд болон зургаанууд эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ ёhотой гэжэ Г. И. Воронов түгэсхэлдөө хэлээ.

Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгые саашадань hайжаруулха, арадай хэрэглэлэй эд бараанай шанарые дээшэлүүлхэ, түхэл янзыень бүри олон болгохо тухай РСФСР-эй Верховно Совет тогтоол баталан абаа.

Гэр байра барилгада, хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгые, худалдаа наймаа болон ниитын эдеэ хоол эмхидхэлгэдэ, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээдэг предприятинуудай хүдэлмэридэ бии байhан горитой дутуу дунданuудые РСФСР-эй автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, экономическа районуудай арадай ажахын соведүүд, министерствэнүүд болон зургаанууд зайсуулха уялгатай гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Республикын хүн зониие ажаhуудалай талаар али бүхы талаhаань хангалгые үргэдхэхэ, hайжаруулха ехэ программа хараалагдаа. Тусхайлбал, нүүдэл мастерскойнуудтай тусхай мэргэжэлэй оньhожоруулагдаhан фабриканууд болон комбинадуудые бариха, худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые саашадаа бүри олон болгохо, культурно-ажаhуудалай болон ажахын хэрэгсэлэй эд бараа бүтээн гаргадаг шэнэ предприятинуудые бариха, хуушануудыень үргэдхэхэ гэжэ хараалагдаhан байна.

Пассажирска транспортын хүдэлмэри hайжаруулха, тэрэшэлэн ажаhуудалай талаар хангаха предприятинуудта хүдэлхэ мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэдые олоор бэлэдхэхэ талаар хэмжээнүүд мүн лэ хараалагдаа.

Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгатай холбоотой асуудалнуудые Соведүүдэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхыень, хүн зониие бүри болбосон ёhоор хангадаг болохын түлөө, захилнуудые эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень, ажаhуудалай талаар хангадаг газарнуудта хүдэлдэг хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй тоосоонуудые предприятинуудай, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай ажалшадай суглаанууд дээрэ, тэрэшэлэн хүн зоной hуудаг газарнуудта зарлагдаhан суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсүүлдэг болохыень нютагай советскэ органууд тус тогтоолой ёhоор уялгалагдаhан байна.

Удаань, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указуудые баталха тухай депутат **С. Д. Орлов** элидхэл хээ. Урда тээхи зарлалай Верховно Соведэй hүүлшын сессиhээ хойшо РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаhан указуудые депутадууд баталаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые hунгаха тухай асуудал сесси хаража үзэбэ. Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй состав тухай депутат **А. П. Кириленко** партийна бүлэгэй болон старейшинэнүүдэй соведэй даалгабаряар дурадхал оруулаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр депутат **Н. Г. Игнатовые** Верховно Совет нэгэн дуугаар hунгаа.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонороор депутадууд **М. С. Каримов, М. М. Амиров, А. У. Хахалов, Р. А-Б. Эльдарова, Ч. Б. Уянаев, Э. А. Санаев, М. А. Галешкин, Е. Ф. Катаев, И. Р. Мосфвичев, Е. Д. Яскина, Т. С. Хетагурова, С. Х. Красный, П. П. Сысоев, И. А. Алмазов, Т. А. Ахазов, А. Я. Овчинникова** гэгшэд, Президиумэй секретаряар — депутат **С. Д. Орлов** hунгагдаhан байна. Тэрэшэлэн РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 13 гэшүүн нэгэн дуугаар hунгагдаа.

Зүбшэхэ зүйлнүүдэйнгээ удаадахи асуудалые — правительствые — Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведые байгуулха асуудалые сесси зүбшэн хэлсэжэ ороо. Россин Федерациин правительствын состав тухай депутат **Г. И. Воронов** РСФСР-эй Верховно Соведэй даалгабаряар дурадхал оруулаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн **Г. И. Вороновые** Верховно Совет баталаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор **М. А. Яснов**, Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор, Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрээр — **Н. И. Смирнов**, Түрүүлэгшын орлогшоор, РСФСР-эй Арадай ажахын соведэй түрүүлэгшээр — **С. А. Афанасьев**, Түрүүлэгшын орлогшоор, РСФСР-эй Госпланай түрүүлэгшээр **К. М. Герасимов**, Түрүүлэгшын орлогшонороор — **И. Е. Воронов, В. А. Дьяков, В. И. Кочемасов**, Түрүүлэгшын орлогшоор, КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшээр — **Г. В. Енютин**, Түрүүлэгшын орлогшоор, Барилгын министрээр — **Н. Н. Качалов**, Дээдэ болон тусхай дунда hуралсалай министрээр — **В. Н. Столетов**, Элүүрые хамгаалгын министрээр — **В. В. Трофимов**, Гадаадын хэрэгүүдэй министрээр — **М. А. Меньшиков**, Культурын министрээр — **А. И. Попов**, Финансын министрээр — **И. И. Фадеев**, Автомобильна транспортын, шоссейнэ харгынуудай министрээр — **Ф. В. Калабухов**, Коммунальна ажахын министрээр — **С. М. Бутусов**, Ниитын гурим сахиха министрээр — **В. С. Тикунов**, Гэгээрэлэй министрээр — **Е. И. Афанасенко**, Социальна хангалгын министрээр — **Л. П. Лыкова**, Худалдаа наймаанай министрээр — **Д. В. Павлов**, Гол мүрэнэй флодой министрээр — **С. А. Кучкин**, Барилгын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр — **А. С. Болдырев**, Уhанай ажахын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшээр — **К. С. Корнев**, «Россельхозтехника» гэжэ бүхэроссин нэгэдэлэй түрүүлэгшээр — **С. В. Шевченко**, РСФСР-эй Центральна статистическэ управлениин начальнигаар — **Б. Т. Колпаков** баталагдаа.

...Сессиин үзэмжэдэ табигдаhан бүхы асуудалнууд хаража үзэгдөө. Тиигээд РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэээ.

(ТАСС).

Газараа борнойлно

Анаагай совхозой 1-дэхи отделениин эрхим механизаторнууд Александр Борисов, Жэмбэ Ринчинов гэгшэд Наран гэжэ полидоо намарай паар борнойлжо эхилээ. Эдэнэр үдэр бүри 20-hоо дээшэ гектар газар борнойлно.

hаяхан механизаторнуудай hуралсалай шалгалта эндэ болоо. Манай отделениhээ 7 хүн шалгалта бараа. Эдэнэр трактор болон хүдөө ажахын бусад машинануудые эрхимээр шудалhан байжа, шалгалта дээрэ hайн сэгнэлтэ абаа. Бултандань трактористын үнэмшэлгэ үгтэбэ.

Б. Доржиев,

Анаагай совхозой 1-дэхи отделениин хүдэлмэришэн.

Хориин үйлэдбэриин управлени.

Долоон жэлэй табадахи хабарай тарилгада Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз эрхимээр бэлдэжэ, машина техникээ hайнаар заhабарилжа дүүргээ. Мүн тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ механизаторнуудые гүйсэд бүридхэнхэй. Полевой станнуудшье заhагдажа бэлэн болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhаа) колхозой түрүүлэгшын орлогшо Н. Б. Очиров отделениин эрхилэгшэ Н. А. Брянский хоёр агрегат болгожо холбоhон сеялкэнүүдые шалгажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Тракторнууд хоёр халаанда хүдэлгэгдэхэ

Хабарай урин дулаан үдэрнүүд хэзээ хэзээнэйхиhээ эртэлэн Түнхэнэй талада айшалба. Эндэхи «Восточные Саяны» колхозой Таалын отделениин тракторно-таряан ажалай бригадынхид тарилгаяа эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна.

Энэ отделениинхид мүнөө жэл 390 га шэниисэ, 100 гектарта горох, 80 га кукуруза тариха юм. Кукуруза, шэниисэ hайн шанартай паар дээрэ таригдахань. Тарилгада хэрэглэгдэхэ 1100 центнер шэниисын үрэhэн бэлэн. Мүн бусад ургамалнуудай hайн шанартай үрэhэн хүсэд сэбэрлэгдэнхэй. Энэ отделенидэ хабарай тарилгын үедэ 4 трактор хүдэлхэ болоно. Мүнөө эдэ тракторнууд поли дээрээ наг шэбхэ гаргажа байна. Плуг, сеялкэ, культиватор болон бусад хүдөө ажахын машинанууд заhабарилагдажа дүүрэнхэй.

Мүн эндэ эмхидхэгдэhэн механизаторнуудай бүгэдэ ниитын hуралсалда залуу хүбүүд олоор ябана. Эдэнэр hаяар тракторист, комбайнер мэргэжэлтэй боложо, түмэр агтые жолоодохонь гээшэ. Тиигэжэ бүхы тракторнууд хоёр халаанда хүдэлгэгдэхэнь.

С. Ардуев.

Түнхэн.

ТАСС-ай мэдээсэл

„Луна-4" станци ниидэhээр

«Луна-4» гэжэ автоматическа станци ниидэжэл ябаhаар. Апрелиин 5-да 18 часта станци Газарhаа 365 мянган километр холо ошоод ябаа. «Луна-4» гэжэ автоматическа станцитай радио-холбоо барисаан hайнаар байгуулагдана.

Станциин приборнууд болон түхеэрэлгэнүүдэй hайнаар хүдэлдэг байhан тухай телеметриин мэдээнүүд гэршэлжэ үгэнэ. Программаар хараалагдаhан туршалганууд болон хэмжэлгэнүүд хэгдэжэл байhаар.

Финляндиин правительственна делегаци Москвада ерэбэ

СССР Финлянди хоёрой хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туhалалсалга тухай договорой багалагдаhаар 15 жэлэй ойе hайндэрлэлгэдэ хабаадахын тулада Финляндиин Республикын правительственна делегаци апрелиин 5-да Москвада ерээ. Социальна хэрэгүүдэй министр О. Сааринен (делегациие толгойлогшо), Дээдэ захиргаанай сүүдэй түрүүлэгшэ Р. Куусколски болон Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын советник Р. Смедслунд гэгшэдhээ делегаци бүридэнэ.

(ТАСС).

ЗОНОЙНГОО ДУНДА, ЗОНТОЁО ХАМТА

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ

Прибайкалиин промышленна үйлэдбэриин зонын партийна комитедэй залинзэтэ пленум боложо, «Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриин ябаса ба сашаанхи зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэа. Энэ асуудалаар партикомой секретариин орлогшо А. П. Саннива элидхэл хэбэ.

Элидхэлшэ болон пленум дээрэ үгэ хэлэһэн Барганайай леспромхозой партийна организациин секретарь нүхэр Мантаев, арадай судья нүхэр Уладеев, Байгалай модоной баазын партийна организациин секретарь нүхэр Ветавский, целлюлозно-картонно комбинадай партикомой секретарь нүхэр Попов, «АТК-2»-ой начальник нүхэр Алексеев, районой гүйсэдкомой мультурын таhагые даагша нүхэр Арефьев болон бусад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй түхэлтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэн, промышленно-үйлэдбэриин зонын партком, партийна организацинууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар ябуулха байгаа хүдэлмэрээ элитэ һайжаруулаа гэжэ тэмдэглэбэд.

Гэхэтэй хамта, зарим промышленнэ предприятинуудай партийна организацинууд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда анхаралаа үшөөл гүйсэд хандуулнагүй гэжэ пленум дээрэ хэлэгдэбэ. Энэ талаар Таловын түмэр-бетоной конструкциин заводой, Клюевын модоной заводой, Тимлюгэй цементно-шиферэй заводой партийна организацинууд шүүмжэлэгдэбэ.

А. АФАНАСЬЕВ,
Прибайкалиин промышленна үйлэдбэриин зонын партикомой хүдэлмэрилэгшэ.

Түрүүшүүлэй дүй дуршэл нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор

Захааминай «Победа» колхозой һаалишад, малшад мал ажалай продуктивнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха талаар абаһан уялгануудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэн, энэ жэлэй нэгэдэхи квартална нёдондонойхиһоо 13 мянга гаран килограмм һү үлүү һаажа, гүрэндэ худалдаа. Колхозой түрүү һаалишад Цыренжап Будаева, Ханда Абидуева, Бадма Цыденова болон бусад үнеэн бүриһөө 350—398 литр һү һаажа, мурысеендэ түрүүлжэ ябанад. Тинхэдэ колхозой эрхим тугалшад Ханда-Жап Гармаев, Ханда Дамбаева гэгшэд харуулһалжа байһан тугалнуудайнгаа сүүдэз бүрин шэгнүүр 500—700 граммаар нэмээнэ.

Эдэнэй дүй дуршэл нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор Зэдын үйлэдбэриин управлениин парткомой инспекторпартэмхидхэгшэ Б. Б. Цыбиковэй үүсхэл ороолдогоор энэ малшадай семинар боложо үнгэрбэ. Тэндэ тус колхозойхиһоо гадна, тэдэнэй хүршэ «Родина», «40 лет Октября», «Коммунизмын зам» колхозуудай һаалишад, тугалшад, гүүртэ, фермэнүүдые даагшад уригдаа. Семинартэ хабаадагшад «Победа» колхозой түрүү һаалишад, тугалшадай ажал, хүдэлмэритэй танилсаад, элидхэл хөөрэвэнь шагнаа.

С. СОКТОЕВ.

Москвада болоһон зүблөөнэй дүнгөөр

Һаяхан Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Мир» колхоздо партийна нээмэл суглаан зарлагдажа «Россин Федерациин колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениинүүдэй начальнигуудай, партийна комитедүүдэй секретарьнуудай зүблөөнэй дүнгүүд болон колхозой партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудалаар тус зүблөөндэ хабаадалсаһан управлениин парткомой секретарь Х. Х. Хандуев элидхэл хэбэ.

Элидхэлшэ Москвада болоһон зүблөөнэй дүн тухай хэлэхэ зуураа, тус колхозой ажал хүдэлмэриидэ байгаа дутуу дундануудые шангаар шүүмжэлбэ. Хабарай тарилгын хүдэлмэриин эхилхэ сагай ерээд байбашье, зарим бригаданууд тракторнууд гүйсэд заһабарилагдажа дүүргэгдээгүй, үрэһэ хүрэнгэ бэлэн бэшэ, полевой станууд задагай хооһон.

Колхоз адуу малай ашаг шэмэ ехээр абажа, гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ болон бусад продуктнуудые худалдаха талаар абаһан уялгаяа тон хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Гүрэндэ мяха, һү худалдаха нэгэдэхи квартална түсэб дүүргэгдээгүй, һү һаалта нёдондо жэлэйхиһээ мянга гаран центнерээр бага болоо.

Суглаан дээрэ коммунист нүхэр Лемешко, гүүртые даагша нүхэр Хороших, С. Б. Бадмаев, парткомой гэшүүн Н. Д. Цыбиков, колхозой түрүүлэгшэ Р. Н. Яковлев, тракторна бригадын бригадир А. Д. Очиров болон бусад үгэ хэлэжэ, манитынгаа ажаахы хүтэлбэрилхэ талаар партийна организаци, правлениин ажал хүдэлмэриидэ байгаа дутуу дундануудые дары усадхажа, абаһан уялгануудаа гүйсэд дүүргэхын түлөө юунэй хэгдэхэ байһан тухай хэлэбэд.

Б. ЧАГДУРОВ.

Коммунистнар үльгэр жэшээ харуулна

Онохойн модоной комбинадай партийна организаци (секретариинь нүхэр Михайлов) 139 коммунистнуудтай юм. Тэдэнэй олонхинь үйлэдбэриин эгээн харюусалгатай участогуудта хүдэлнэ. Тиин 58 коммунист жиирэй хүдэлмэришэн, 51 коммунист инженер, техникүүд юм. Тэдэнэр даалгагдаһан ажал хүдэлмэридээ харюусалгатайгаар хандажа, бүгэдэдэ үльгэр жэшээ харуулнад. Жэшээлхэдэ, модо бэлэдхэдэг цехэй дүрбэдэхи участогто хүдэлдэг коммунистнар нүхэд Соболев, Архипов, Бобылев, Конев болон бусад түсэб, даабаряа үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

Коммунистнууд өөһэдөө һайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар, сургаа хүгдэг нүхэдтэе ходо туһалжа, нингын хүдэлмэриидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг. Тиин 11 коммунист партийна эхин организациин секретарьнуудаар, 5 коммунист цехүүдэй профсоюзэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, 33 коммунист агитаторнуудаар, 19 коммунист пропагандистнуудаар хүдэлнэ. Тинхэдэ партийно-гүрэнэй хиналтын комитедтэ туһалха постнуудай гэшүүдээр, арадай дружинниг үүдаар, эхэнэрэй соведүүдэй болон бусад организацинуудай ажал хүдэлмэридэ коммунистнар эдэбхитэйгээр хабаадана.

Олохон коммунистнар эрдэм бэлиг, мэргэжэл шадабариһаа дээшэлүүлхын түлөө ходо оролдожо байдаг. Институт, техникум болон үдэшын һургуулинуудта 42 коммунист заочноор һурана. Ходо һуража, ажал хүдэлмэридөө һайнаар хандажа байгаа 11 хүдэлмэришэд харюусалгатай инженер, технигэй тушаалда дэбжүүлэгдээ. Тэдэнэй тоодо хүдэлмэришэд Н. Н. Колов, А. И. Унеоаев, В. С. Шигин, И. С. Тихонов, М. С. Белянов, А. И. Афанасьев болон бусад болоно.

А. ШЕРГИНА.

Полевой станууд дээгүүр ябахад...

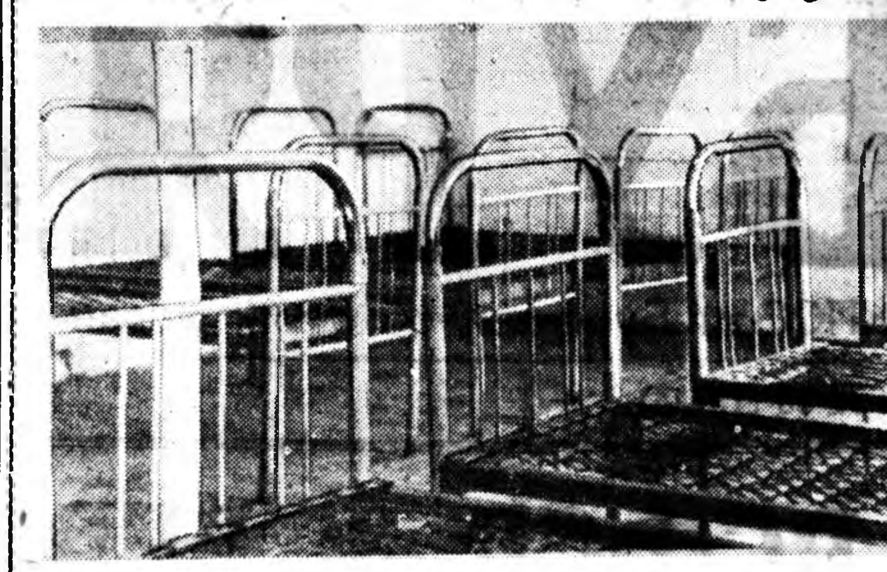

1

Һаяхан Улаан-Үдын, Хяагтын үйлэдбэриин управлениинүүдэй зарим колхозуудай полевой стан дээгүүр ябажа хараһан, хэр зэргэ түхээрэгдээд байһыень шалгаһан байнабди.

Эгээл түрүүлэн Улаан-Үдын управлениин «Коммунизм» колхозой Хүтэлэй, Убэрэй полевой станда хүрэбэбди. Энэ 30—40 хүнэй бай байра хүсэд бэлдэгдэжэ механизаторнууд хабарай ажалдаа ерэхэ һаа орохоор бэлэн байба. Хамтын байра соо механизаторнуудай амарха таһалгада 30 гаран, никедээр үнгалэгдэһэн орон жэрытэр табятай заһа. (1-дэхи зураг).

2

Зэргэлээд байһан, хамтын эдээ хоол шанаха таһалгада 2 томо тогоон шала дээрэ тодхоотой — бэлэн. Таг дээрүүр аяга, табаг, халбага гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд аятайхан табятай, эдээ хүлээнэ. Хажуудань хүнүүдэй орохо эдеэлхэ ехэ таһалга бии. Тиндэнь гурбан стол клеенкоор хушаатай, хүнүүдэй һууха һандали хүсэд табятай. Байраһ бүхэлдөө досоогоо сагаалагданхай.

— Удэр, һүниин хүдэлдэг хүнүүдтэ зохид һайн байра хэрэгтэйл гэшэ, — Колхозоймнай правлени, партком энэ талаар анхараа табидаг. Мүнөө жэл хабарай тарилгада ябаһан хүнүүд һайнаар амарха сагай анхарууламтай. Мүн иимэрхүү гэр байра Янгажан, Шулуута гэхэ мэтэ газарнуудта бэлдэгдэнхэй, — гэжэ тэндэ байһан колхозой гэшүүн нүхэр Балданов мэдүүлбэ.

Һүүлээрнь, хаяа хадхажа һуудаг Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хүрэхэдэмнай, Доодо Бүхэнэй урда, улаа харгын захада нэгэ өөрсэдөөрөө гэр хараһабди. (2-дохи зураг).

— Энэ урдань полевой стан байһан юм. Энэ байшанда хүнүүд байхаа болёод, булта гэрнээ ябажа ажалладаг болоһон. Тэрээнэй зүбшөөлөөр бидэнэр, — гэжэ тус артелиин нэгэ колхозник мэдүүлбэ.

— Яахадаа энэ гэрээ заһажа, хабарай тарилгада ябаха хүнүүдые байлгахаар бэлдэхэгүйбта? — гэжэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Мункожановһаа асуухада:

— Тракторнууд булта сүг ябажа ажаллаха юм. Тиимэһээ нэгэ тракторна вагончик бии. Тэрэмнай мандаа болохол, — гэжэ харюусаба.

Тэд бодото дээрээ арбаад тракторнууд, мүн хэдэн сеялкэшэд, бусад хүдэлмэрилэгшэд нэгэ вагончик соо багтажа амараха, тэндээ эдеэлхэ гэшэб. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд ганса вагончигтоо найдаад һууха бэшэ, харин урдын полевой стануудые булгыень заһабарилжа, бэлэн болгохо, уялгатай гэжэ һанагдана.

Республика соогоо суда гараһан Жаргалантын Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Далайтын полевой стан харабабди. Эндэ заа, досоо таламаань штукатурка хэгдэһэн томо байшан бии. Байшан досоо таламаань сагаадажа, сэбэрлэгдэжэ бэлэн боложо байһахай. Эндэ хүнүүдэй амарха, эдеэлхэ таһалгануудһаа гадна, кино, концерт хараха сценэтэй тусхай таһалга бии. Тэндэнь плакат, лозунгууд үлгэгдэнхэй.

Шалгаад үзэхэдэ ямар дутагдал элирүүлэгдээд гэхэдэ, хүнүүдэй унтаха таһалга соо оронууд байхагүй, харин хаяхы наар хэгдэнхэй. Экономическа талаараа яһала баян колхоз байгаад, 20—30 жэлэй урда тааһидал али модон наар бэлдээд байхань эшхэтэр. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энээндэ анхарха бээз гэжэ найдагдана.

— Полевой стануудаа заһаа барһал боложо байнабди. Тохойн урдахи полиин захада нэгэ байра шэнээр түхээржэ байнабди, — гэжэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Очиров хөөрэбэ.

Тэрэниинь хараһамнай, нэгэ бишыхан амбаар асаржа табяад, сонхо сооҗотой болгожо байба. Энэ колхоз механизаторнуудтаа бүришье һайн, типовой байра түхээрхэ хүсэлтэй байгаа, тэдэ юундэ иигэтэрэ хаяу болоошо юм.

Саашаа ябажа Загастайн Лениндэй нэрэмжэтэ колхоздо ошоходомнай, Арбузово тосхоной захада томо һайн полевой стан барижа байба.

— Оройтожо эхилээд, яһала түгшаржа байнабди. Тэ... ёһоор апрелиин 15-да ба... дүүргэхэ аад, болзорһоо урид... апрелиин 10-да дүүргэхэр орол...

...дожо байна... Түргөөр... гэжэ ахалаг... Бальчин Шаг... дуулбэ.

Полевой ... (3-дахи зураг)... дархашуул ... Дансаран Са... ажаллана... дөө хураха ба...

Эдэ дурбан ... станууд дээг... ямар тобшол... ажахын хүтэ... тийна организ... торнуудай бүх... түхээрнагүй. ... тэхэ мэтэ бай... хын машиннуу... ригдаагүй бай... түхэлтэй типов... гэжэ һанагдаш... ла бишье заб... нуудые эдэбх... ха бшуу.

...

ЭЛДҮҮРИЛМЭЭР ГАЗАР ҮШӨӨЛ Е...

(Үбгэн колхозникой һанамжа)

Ярууна хадаа газар дайдыгаа талаар Буряадай республика соохи эгээл баян нютагуудай нэгэн болоно. Тээд энэ ехэ үргэн ехэ тала дайдын аяар гурбанай хоёр хуби шахуунь ашаглагдангүй, миин хэбтэдэг.

Энэ нютагтахи ажахынуудай адууһа малай тоос хоёр дахин олон болгоод, ашаг шэмыень улам арбадхаха арга боломжо бии гэхэдэ алдуу болохогүй. Зүгөөр, хэнэйшье мэдэхээр уһа намагтай, зөөлэн хүрьһэтэй хубиш хүдөөгэй газар энээнһээ урда тээ технигэгүй дээрэһээ ашаглагдангүй орхигдоод байһаниинь мэдээжэ. Һая болотор техникын дутамагаа мелиоративна хүдэлмэри ябуулагдадаггүй байһанаа, харин мүнөө уһа намаг хатааха дүүрэн арга бии болобошье, энэ хүдэлмэри хэгдэнэгүй.

Жэшээлхэдэ, Ара Догноһоо эхилээд Шэтын трактаар «Осенний хребет» хүрэтэр 70—80 километртэ, аймагай газарай эсхэмжын таһагай мэдээнэй ёһоор 25000 гектар сабшалангай газар бии байна. Тингэжэ Хара Уһан, Тэлэргэ, Аршаан, Таала, Зүүн Горхон, Үдын Эхин гэхэ мэтын нютагуудта бүхэли Догнын зоной элдэдэг газар байһан юм.

Энээнһээ гадна Үдын Эхин, Грязнуха, Сагаан Марса, Хэндын Үртөө гэдэг тосхонууд хэдэн үе сагһаа хойшо мал ажалтай зоной һуудаг газар байгаа. Зүгөөр эдэ ороһо таряа таридагшьегүй һаа, адууһа мал олоор баридаг һэн. Мүнөө болохоор, эдэ газарнуудай сэхинь сабшагдахаяа болиһон дээрэһээ модо, бургааһаар дарагдажа, жэл ерэхэ бүри бага болоно. 1956—57 онуудта газарай эсхэмжэ хээд үзэхэдэ, Яруунын аймагай соо 95 мянган гектарта модо, бургааһаар урган шалтагаанһаа сабшалангай тооһоо гаргагдашаһан байгаа.

Хэрбээ иимэ газарнуудта хүсэтэй машинаар һубаг татажа, уһыень үгы болгоо һаа, ямаршье сагта гандахагүй, уһа бороогой ороходо намаг болохогүй, жэл бүри сабшабал, малай хүлөөр гэшхүүлбэл, хүрьһэниинь улам бүхэжэжэ, зелёнко тарихадашье болохо байгаа. Энэ мэтээр ажаллаха шадаа һаа, Яруунада хэдышье совхоз эмхидхэмээр.

Уһа намаг хатааха хүдэлмэрие хүндэ хүшэр гэжэ бэрхэшээгээд, колхоз болон совхозуудта байһан техникэ шамарлажа, сагаа дэмы үнгэргэнэһэй хэрэггүй, харин шадахазэргээрээ («ДТ-54» болон «С-80» тракторнуудай хүсөөр) һубаг канава татахада яаха юм.

Хэдыхэн ... трактор, ма... байха сагта... даһан хэр... зарта гол ... раа канава ... дуулан, газ... дэр урга... мэдэнэйди... хэлээ һаа, ... Могзооной ... та хүрэтэр ... зарта харгы... шье техни... улаан гар... харгы шада... ехэ голнууд... мэнэр хата... бэшэ хэжэ ... мүнөө бол... хүсэтэй тра... навал малт... лохогүй ёһо...

Нарнатын ... фермэдэ шэ... ехэ бии. Д... хүрэтэрхи ... тар газар з... отделениин ... болохо гэшэ... Шэтын трак... най бусан... баатай һаа, ... багтахаар ...

Энэ мэтэ... бороо ... шаһан тала... ашаглаа һа... тоо толгой ... руужа бо...

Шэнэ шэнжэ тэмдэгүүд

Хүдөөгэй соёлшын хэрэг ажал

Биледээ шалгуулха хүнине хараашалан миниин зүг татаһан тэндэ, намтай сугтаа кинодо орожо ябаһан нэгэ наһажаал үбгэн: «Орогты, орогты. Контролёо таһалхаяа бү мартагты»—гээд хажууһаамни шэбэнэбэ.

Би өөрынгөө албан хэрэгээр али олон колхоз, совхозуудаар ябахадаа кинодо орогшоб. Тинхэдээ билет шалгадаггүй гуримтай ушаргаагүйб. Харин «Тэсэгэн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Культурын байшанда кино харахаяа ороод иимэ гуримтай ушарбаб. Мэдэхэдэмни, Хонхоло нютагай ажалшад кинодо ороходоо үни заяанай биледээ шалгуулдаггүй, контролёо өөһэдөө таһалаад тусхай хайрсаг руу хэдэг заншалтай болоһон байгаа. Энэ шэнэ гурим тэндэхи клубай хүдэлмэрилэгшэд, киномеханик Г. Рычковой үүсхэлээр байгуулагдаһан байба. Энэ шэнэ, түрүү гурим юу харуулнаб гэхэдэ, коммунис ёһоной хамтын гуримые һайн дураараа сахиха, хүн бүхэнине һайн һайхан мэдэрэлтэй, улам болбосоронгы болгохо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана. Ушар иимэһээ нютагай улад зон хүгшэн залуугүй булта клубтаа кино харахаяа, ажалайнгаа һүүлээр аятай зохидоор амархаяа ехэ дуратай ерэдэг болонхой. Хүушанһаа, шэнэшые картина срэг, хамаагүй, клубаар дүүрэн хүн зон һуудаг.

«Киномеханигууд—хүдөөгэй интеллигенциин шүхала отрядуудай нэгэн болоно» гэжэ Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ Новосибирскэ областиин Тогучанска үйлэдбэриин управлениин «Гигант» колхозэй киномеханик Федищевай хэлэһэнэй ёһоор Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой киномеханик Григорий Николаевич Рычков хүдөөгэй ёһотой интеллигент болонхой. Тэрэ Новосибирскэдэ киномеханикай һургуули дүүргээд, энэ хүдэлжэ эхилһээрээ дүрбэн жэл үлүүтэй боложо байна. Энэ үе соо өөрынгөө мэргэжэлые табан хурганай шудалаа. Нютаг зондоо хүндэтэй болоо. Нүхэр Рычков тэргэгшэ жэлдэ 600 сеанс табижа, 45200 хүнэй кино харуулха түсэбөө арба һара соо үлүүлэн дүүргэв. Хонхоло нютагай нэгэ жүн 1962 ондо хэды дахин кино харааб гэжэ тооложо үзэхэдэ, 24 дахин харaһан болоно. Энэмнай һайн үрэ гэшээл даа.

«Ажалдаа ямар шэнэ арга хэрэглэхэдэ, кинодотнай хүн зон ниитэрээ ерэнэ гэшэб?» гээд киномеханикһаа асуухада: «Юун тиимэ шэнэ юумэн байха һэм даа. Гансал даалһан ажалдаа үнэн сэхээр хандаха, дурлаха хэрэгтэй. Үшөө хүн бүхэниине хүндэлхэ ёһотой. Тиимэһээ кинодо ороходонь, билетыень шалгадаггүйбди. Хүн бүхэндэ һэшхэл гэжэ байдаг. Хүн кинодо ерэхэдээ шэнэ юумэ ойлгохоёо, амархаяа ерэдэг гэшэ. Тинхэдэнь хүн хүлгайгаар ороно аа гү гэжэ бидэнэй харуул табижа, шалгажа, шарбажа байхада, хэн дуратай байхаб» гээд нүхэр Рычков хэлэнэ. Тэрэнэй хэлээшэ тон зүб даа. Коммунизм байгуулгын асари ехэ тэмсэлдэ жагсаһан совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ үргэлэ эдэ нүхэд ёһотоор лэ бэелүүлнэ.

Киномеханик Рычков ажалдаа олон эдэбхитэдые хабаадуулдаг. Хэзээ, ямар кино гаргаха, мэдээжэ хэд артистнар гол рольдонь наадахаб гэжэ тэдэнээр дамжуулан ажалшадта дуулгажа байдаг. Гадна ямар кино хараха дуратай байнаб гэжэ нютагай зоной дурадхал суглуулаад, ерэхэ нарынгаа репертуарна түсэб табидаг. Шэнэ киногой ерэхэдэ, радиогоор дамжуулга эмхидхэдэг, эдэбхитэдынь айлнуудаар ябажа билет тарадаг. Киногой гарахын урда тээ үглөө гү, али һаяын үдэрнүүдтэ иимэ картина гараха гэжэ тэрэ киногой нэгэ хэдэн бүлэг, үйлэ харуулдаг. Һүүлдэ тосходо, хүн зоной олоороо ябадаг газарта, сонсхолой гурбан стенд түхээрэнхэй. Тэндэнь киногой таһа тэдэ часта тиимэ кино гараха гэжэ үглөөгүүр эртэ аржалтар бэшээтэй байдаг. Тиимэһээ ажалдаа гараһан хүн бүхэн мүнөө үдэшэ ямар кино гарахаб гэжэ һайн мэдэдэг.

Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэдэг киномеханик Рычковой киноаппаратура хуушаншье һаа, шэнэһээ дутуугүй ялагар сэбэр, хээзээдэшье бэлэн байдаг. 4 жэлэй турша соо нэгэшье сеанс кинотехникын гэмээр таһалдажа үзөөгүй. Экран дээрэ хэрэг үйлэнүүд эли тодо, үгэ хүүрынь ойлгосотой байдаг.

Мүнөөшье энэ нүхэр нэгэдэхи квартална түсэб үни дүүргээд, хоёрдохи квартална уялгаар ажаллажа байна. Энэл даа, хүдөөгэй интеллигенциин шүхала отрядай гэшүүн Григорий Рычковой ажал хэрэг.

Б. Жамбалов.

Һүн юундэ багаар һаагданаб?

Бэрээнэй пуга дайдые эзэлдэг «Гигант» колхозой (Загарай) ажахыда ямараар хүгжөөжэ байһан тухай нь һонирхоходо:

— Бирагүйхэн даа... Тээгдэжэл ябана. Малынь үбһэ тэжээлээр дутагдаа, туража үхэжэ байна. һү һаалинь нёдондонойхиһоо нилээд дооошоо, — гэжэ Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениида хэлсэа һэн.

Бодото байдалынь шалгаад үзэхэдэ, нээрээшье тиимэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлэй хоёр һара 25 хоногой турша соо үнеэн бүриһөө 316 литр һү һаагдаһан аад, мүнөө энэ үе соо оройдоол 220 литр абтаһан байна. Гүрэндэ һү худалдахаар нэгэдэхи квартална түсэбые арайхан гэжэ 50 процент дүүргээ. Юм. Тэдэнэй олонхинь жэлэй саада тээ шэн даалгад ажаллажа эхилээ. М. Ширинкина, Н. Федотова гэгшэд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, һаалишаар мэргэжэл яһала шудалһан байна.

— Энэ үе соо нилээд дүршоообди. Тинкыбэшье харуулһалжа байһан үнеэдһээ һү ехээр һаажа шаданагүйбди, — гэжэ тэдэнэр гомдоно.

Энэниинь уламжалан һонирхоходо, һүнэй багаар һаагдадаг зарим шалтагаан элирбэ. Түбхын түрүүн гүүртэдэнь ажалай журам һула. Энээн тушаа ахалагша һаалишан нүхэр Трофимова иигэжэ хэлэнэ:

МАЛАЙНЬ ШЭМЭ БАГА

Иимэ байдал юун дээрэһээ тохёолдоо гэшэб?

— Үнгэрэгшэ жэлдэ ороһо тарянай, үбһэ ногооной баян ургаса хураажа шадаагүйбди. Энээн дээрэһээ болоод адууһа малда тэжээл багаар бэлэдхэгдээ. Тиимэһээ үнеэдһээмнай һү шэмэ өөдтэй гаранагүй, — гэжэ энэл колхозой хүтэлбэрилэгшэд нэгэн дуугаар хэлэнэ.

Тэд энэнь һү һаалин ехээр доошолжо байһанай гол шалтагаан болоһон ёһотой. Колхозой үбһэ тэжээлэ зүбөөр гаргашалжа, үхэр малайнгаа харуулые һайнаар эмхидхээд, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэһээ хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые эхилэн, һаалишад, малшад булгадаа адляар, үнэн зүрхэнһөө оролдохогүй хүдэлжэ гэхын аргагүй.

Шэнэ Бэрээнэй һаалиин гүүртэдэ гол түлөө залуушуул ажалладаг. Залуу һаалишадай дунда зоотехническэ һуралсал эмхидхэхэ тухай асуудал үнинэй табигдаһан, мүнөө хүрэтэр эмхидхэгдээгүй.

ТЭЖЭЭЛДЭЭ ҺАЛАНААР ХАНДАНА

Һаяхан энэ ябахада, гүүртые даагша нүхэр Федотов һаалишадтаа үбһэ хубаажа байба. Хүн бүхэн ехэ нүүд бооhто хэжэ, даахысаа эрьелэн ла ошоно. Заримаинь 2—3 дахинше ерэнэ.

— Энэ хадаа неделиимнай тэжээл гэшэ, — гээд гүүртые даагша нүхэр Федотов хөөрэнэ. Тээд тэрэнээ зүбөөр, гамтайгаар гаргашалхын түлөө һаналаа табидаггүйн гайхалтай. Тингэжэ рационой ёһоор 6—7 хоног эдюулхэ үбһэ тэжээлээ 4—5 удэр соо гаргашалжархиһадань, бэшэ удэрнүүдтэ малынь хоолоор шахуу байна бшуу. Ороһо тарянай эүйл, бурдугшье байнал шахуу хэрэгээр гаргашалагдана.

Тинхэдэ үнеэдэй һүнэйнь гарасые хаража, талха тарянай эүйл үгтэхэ байгаа. һү ехэтэй үнеэд хэзээшье ехэ тэжээл дээрэ байлгагдаха ушартай. Тээд энэ гурим Загарайн «Гигант» колхоздо нарин. Ганса нэгэ фермэ дээрэ ороһо тарянай эүйл асарагдахадаа, тэрэнь һаамхай үнеэдтэ нэгэ-нэгэ килограмм үгтөөд лэ хизаарлагдана.

ХЭРЭГЛЭГДЭХЭЭЭ БОЛИҺОН ТҮХЭЭРЭЛГЭНҮҮД

Мүнөө колхоз, совхозуудта хүндэ хүдэлмэри хүн оршожоруулжа, һү, мяха, тоһо болон эдэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ, нэн түрүүн гаргаша багатайгаар абаха нилээд харюусалгатай зорилго табигдаһан гэшэ.

Энээнтэй дашарамдуулан, зайн галай хүсэ хэрэглэжэ, үнеэдые оньһон аргаар һаалгаболохо тушаа тус колхоздо ямар хүдэлмэри хэгдэжэ байһаб гэжэ һаалгаа үзээ.

Шэнэ Бэрээндэ үнеэдые оньһон аргаар һаадаг болохо тухай яһала үнинэй хөөрэлдэдэг. Тээд үнэн дээрэ һаалишадай ажалые хүнгэлхэхэ талаар юушье хэгдээгүй байшоо. Жэшээлхэдэ, тус колхоз хоёр жэлэй саада тээ үнеэдые оньһон аргаар һааха 2 «ёлочко» худалдажа абаа һэн. Тэдэнэй нэгэниинь Шэнэ Бэрээнэй һаалиин гүүртэдэ тодхогдоһон юм. Ахилхан «ёлочкын» түхээрэлгэ хэрэглээдэ, хэгээ ялан бэлэн, һү ехэтэй эүйлгаад үнеэн айдлажа, энэ гүүртэдэ үгтэһэн байна. Тэдэнь түрүүшынгээ үдэрһөө эхилээд, зоотехническэ заабаринай ёһоор харюуһалагдаагүй, электрогалын агрегадуудта тайлагдаагүй дээрэһээ булгадаа һүеэ дооошоһон, сагһаа үдэр шэргэжэн байна бшуу.

Шэнэ түхэрэлгын тодхоогдоходо һаалишад мэргэжэл мэргэжэл, дурсэлгүй байшоо. Хайшан гээд үнеэдые оньһон аргаар һаахаб, тугалнаһан үнеэд хэды удар гараар һаагдааб, «ёлочкодо» оруулагдаха ёһотойб, машинаар һаагдаһан үнеэд тугалхаһаа урда тээ яажа шангадхагдаа байгааб — эдэ асуудалнуудаар һаалишадай дунда зоотехническэ һуралсал эмхидхэгдээгүй. Гүүртэдэ ажалаха һаалишад зайн галай хүсөөр үнеэдые һааха эхилһээр хэдэн жэл болоһон, дүй дуршалтай ажахынуудтай танилсаагүй бшуу.

Хэдэн жэлэй саада тээ «Гигант» колхозой гүүртэнүүдтэ типовой һайн байрануудай баригдажа, дүүжэн харгы табигдаһан, үнеэдэй байха байранууд соргоор уһан ородог болоһон, шабха шабааха гаргадаг транспортернууд тодхогдоһон юм. Тээд ...

ШИИДХ... ДҮҮ...

Колхозой... «Гигант» ... дэгшэдүүн... дэһэн, арте... партикомой ... гэгшэд хэлсэ... ябана. Тус... ...

Колхозой ... хы хүдэлмэ... хайша харш... Шэнэ Бэрэ... дотов ажал... мэргэжэл... ...

Хүдөө ... хоолой ... та албаг бы... вительстват... дуулна ха... тула Загар... правлени, ...

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной апрелиин 7.

...А БҮХЭНИИЕ—ГУРБАН ХАЛААНДА

...-гай ноябриин ...збигдаһан про... ...дбэриин шуха... ...уудые зүбөөр ...ээ республикы... ...инуудай хү... ...хы хүсэ шада... ...оронхой. Тиигэ... ...игөө арга нөө... ...үүлэн ашагла... ...дэ уралан на... ...эн олон дурад... ...дэ нэбтэрүүлэг... ...бүтээсые дээ... ...зөөри арьбал... ...о.

...арга боломжо... ...хэ талаар «За... ...омбинадай Гор... ...хозой хүдэлмэ... ...рэ үрэ дүн түй... ...ндэ модо шэрэ... ...нуудые бүтээ... ...эрэглэхын тула ...шо шухала хэм... ...эхилэнхэй. Тии... ...шэрэлгэ дээрэ ...машина бүхэн ...нда хүдэлгэгдэ... ...ндэ 15 машина ...рэ соо гурбан ...лгэгдэжэ, ажа... ...оритойгоор дээ... ...тай болгоо. Ма... ...гурбан жолоо... ...элэй үедэ хүр... ...лана. Манай ...арилда жэлэй ...рьень хүйтэн ...һүнһндөө хүр... ...ые халаажа, ...раа жолоошод ...г гээшэ. Гадна ...халгаһанайнгаа ...машиные ондоо ...тагалжа, шэрэ... ...хэрэг гарадаг. ...ндаа хүдэлгэг...

дэһэн машинанууд жэлэй алишье сагта бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана. Хэрбээ машинын эбдэрээ һаа, гурбан жолоошод түргөөр заһабарилдаг, халаануудайнгаа хоорондо техническэ харууһа һайнаар хэдэг байна.

Модо бэлэдхэлэй зарим предприятинуудта дулаан гараж дуталдадаг. Тиимэһээ Горхоной леспромхозой жолоошодой хүдэлмэриин дүй дүршэлые бусад предприятинуудта халан абаха тон шухала. Юуб гэхэдэ, леспромхоз бүхэниие дулаан гаражаар гүйсэд хангахын тула ехэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй. Мүнөө леспромхозуудта гол түлэб «МАЗ-501» маркын ехэ автомашинанууд ашаглагдана. Иимэ машиные үглөө бүхэндэ гал түлижэ халааха гээшэ ехэ һаалта хэрэг болоно. Горхоной леспромхозой түрүү жолоошодой хүдэлмэриин үрэ дүн бусад леспромхозуудайхиһаа һураггүй һайн. Жэшээнь, нэгэ машинада хүдэлдэг жолоошод нүхэд Боярцев, Брылев, Мокров гэгшэд долоон жэлэй 4 жэл соо 34.850 кубометр модо шэрэхэ даалгабаряа 43.871 хүрэтэр үлүүлэн дүүргэнхэй. Эндэ оройдоо гурбан жолоошодой хүдэлмэриин дүн харуулагдана. Леспромхоздо хамта 15 экипаж хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр барандаа үнгэрһэн 1962 онойнгоо даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, энэ жэлэй түрүүшын кварталда модо шэрэхэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ.

Горхоной жолоошодой хүдэлмэриие бэшэ леспромхозуудайхитай жэшэбэл, һураггүй дээгүүр байна. 1962 ондо Хориин леспромхозой нэгэ автомашина 6600, Хүрбын — 6344, Хандагайн—8328 кубометр шэрэһэн байгаа һаа, Горхоной леспромхоздо нэгэ автомашина жэлэй туршада 10.333 кубометр модо шэрээ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, бэлэдхэгдэдэг модоной өөрынь үные хямдаруулхын тула гансахан энэ хэмжээ ябуулгаар бүхы хүдэлмэринь хизаарлагдана бэшэ. Горхоной леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд автомашинануудта модо ашаха, буулгаха хүдэлмэриие оньһожоруулха, түргэдхэхэ талаар ехэ юумэ хэһэн байна. Гадна модо шэрэдэг харгые жэлэй дүрбэн сагта ходо һайн байлгахын тула бага бэшэ оролдолго гаргагдана. Эндэхи харгы заһагша бульдозерист Алексей Савинкин гэгшые бүхы жолоошод хүндэлдэг болонхой. Нүхэр Савинкин научно-шэнжэлэлгын центральна институтай Олениннскэ леспромхозой түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, 1—2 жэл урид модо бэлэдхэхэ газарта харгы гаргажа эхилдэг байна. Иигэжэ эртээнһээ бэлэдхэл хэхэдэ, леспромхозой модо бэлэдхэдэг участогуудые һаадгүйгөөр урилуулха арга олдоно.

Горхоной леспромхозой модошод иигэжэ үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэжэ, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

П. Хантаев,
Зүүн Сибириин совнархозой техническэ информациин Буряадай бюрогой начальник.

ЗАМШАД ТАМАРАЛГАДАА БЭЛЭН

...й табадахи жэ... ...гол мүрэнүүдээр ...амжалтатай... ...хын тула уһан ...нһээ бэлэдхэжэ ..., баржануудые, ...н, уһан замаар ...доошье хэрэгсэл ...шанартайгаар ...зорилго тэдэнэй ...һэн.

...най баян ургаса ...удһаа шэрэгдэ... ...агүй үлэшэһэ... ...э. Хамта дээрээ ...онно ороо һо та... ...рэнүүдээр шэрэ... ...дана. Бүхы дээ... ...ика дотороо ...туршада гол мү... ...а шэрэлгэ 1,5 ...үүлэгдэхэ юм. ...о таряан дээрэ ...болоо һаа, ур... ...ндэ орходоо 2 ...ряан шэрэгдэхэ

Иимэ ехэ ашаае уһан замаар шэрэжэ үрдихын тула эртээнһээ, һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Улаан-Үдын пристаниин уһан замшад гол мүрэнүүдээр тамаралгада бэлэдхэжэ эхилһээр үнинэй. Пристаниин флот дууһан шахуу бэлэн болгогдоо, заһабарилагдаа. Ангара, Сэлэнгэ голнуудаар, Байгалаар Эрхүүгэй портһоо «Александр Матросов», «Севко» гэжэ баржаар шэрэгдэхэ теплоходууд асарагдаад, тамаралгада бэлэн байна.

Пристаниин хүдэлмэришэд үбэлэй сагта хэгдэхэ ажалые болзорһоонь урид хэжэ дүүргэээд, хабарай сагта хэгдэхээр хараалагдаһан ажал дүүргүүтэй болоо. Судна, баржануудые заһабарилха, шэрдэхэ, хэрэгтэй түхеэрэлгэ, зэр зэмсэг бэлдэхэ, командануудые бүридхэхэ гэхэ мэтэ ажал мүнөө дүүргэгдэжэ байна.

Хэрбээ урдань гол мүрэнүүдэй үбэлэй хушалтаһаа һалахатай сасуу судна, баржануудые ябуулжа туршадаг байгаа һаа, энэ жэлдэ түрүүшынхеэ үбэлэй үедэ мотоорнууд туршагдажа үзэгдөө, дууһан һайнаар заһабарилагдаа. Иигэжэ мүнөө гол мүрэнүүдэй мульһэнэй хайлахатай сасуу, судна, баржанууд тамаралгада гаража, ашаа шэрэжэ эхилхэ юм.

Үбэлдөө пристаниин хүдэлмэришэд заһабарилгын бүхы ажалые өөһэдынгөө хүсөөр хэжэ дүүргэээ. Урдань оньһон механизмууд, тусхайлбал, электродвигательнүүдэй топливно насосууд Красноярск город эльгээгдэжэ заһабарилагдадаг байгаа. Тиихэдээ тэндэ удаан саг соо баригдаха, заримдаа муугааршье заһабарилагдадаг, ехэ үнэтэй болодог һэн. Харин мүнөө гэдэнэр түрүүшынхеэ насосуудые өөһэдөө бэлэн болгоно. Энэ ажал дүй дүршэлтэй механигууд В. И. Арбутовскиин, И. И. Сысоевой хүтэлбэри доро хэгдэнэ. Тэдэнэр пристаниин флодые заһабарилжа бэлэдхэхэһээ гадна, модошод, загаһашадта ехэ туһаламжа хүргэдэг болоо.

Механизаторнууд И. П. Крапива, Д. Н. Тютрин, А. Б. Шарапов, Л. А. Непомнящих болон бусад кран, мүн эрье шадархи түхеэрэлгэнүүдые һайнаар заһабарилна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механик-дизелистнүүд И. И. Сысоев (баруун гарһаа), В. И. Арбутовский двигательнүүдые шалгажа байна.

Д. Балданов.

...ашадай туйлаһан амжалта

...рүүн хүйтэн ...шуурганда... ...ажалдаа гара... ...мэһээ тэлэнэй ...бэрхэшээлнүү... ...гынь мэдээжэ. ...загаһа бари... ...тэй байгаа. ...ульһөөр хүреэ... ...дээрэ дура... ...бшуур табиха ...ээгүүр түгэн... ...да олон үзэг...

...эды тохёол... ...ай загаһашад ...тайгаар дүүр... ...жэлэй түрүү... ...сэб 1,5 дахин .... Тэдэнэр ...эбһөө гадуур ...аһа бэлэдхэ... ...тушааба. ...жэлэй түрүү... ...сэб 1,5 дахин ...центнерээр ...

...табадахи жэ... ...болзорһоонь ...жэ мүрысэжэ

байһан загаһашадай дундаһаа Усть-Баргажанай комбинадайхид түрүүлжэ ябана. Кварталай түсэб 217 процент дүүргэһэн эндэхи загаһашад 2700 центнер загаһа тушаахын орондо 5870 центнер тушаажа шадаа. Филипп Григорьевич Афанасьевай даадаг бригада Котокель нуурта загаһа бариха зуураа, даабаряа 3 дахин үлүүлэн дүүргэһэн байна.

«Байкалец» колхозой загаһашад кварталайнгаа түсэб 248 процент хүргэбэ. «Путь Ленина» колхозойхид 510 центнер загаһа тушааха даабаритай аад, 1237 центнер бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааба. Нүхэр К. И. Батуринай, А. К. Кирпичевэй, А. С. Кузнецовой даадаг бригаданууд түрүүшүүлэй тоодо оролсоно.

Нижне-Ангарска загаһанай консервын комбинадай хүдэлмэришэд загаһа бариха түсэбөө 161 процент, консервэ хэхэ даабаряа 183 процент дүүргээ.

Хойто-Байгалай загаһанай комбинадай хүдэлмэришэдэй дундаһаа А. И. Болдаков, Р. А. Соляхутдинов, «Победа» колхозой И. А. Туробов гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада, звенонууд түрүүлнэ.

Усть-Баргажанай, Нижне-Ангарска загаһанай комбинадай хүдэлмэришэд март соо бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, амжалта туйлаа.

И. Артюнин.

Хэдэн үдэрөөр урид

Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ороһон республикымнай промышленностиин түрүү предприятинууд удаа дараалан продукци үйлэдбэрилхэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэһэн байна.

Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэд түрүүшын квартал соо яһала һайнаар хүдэлмэрилжэ, түсэбөө болзорһоонь хэдэн үдэр урид дүүргэбэ. Мартын 28-най үдэр мастер Тамара Ивановна Титовагай хүтэлбэрилдэг халаанайхидай гаргаһан шэлээр заводой кварталай түсэб сүм дүүргэгдэһэн байна. Эндэ шэл татадаг машиные даагша нүхэр Подоницинай бригада онсо шалгараа.

Тэрэшэлэн мастер Н. Н. Войлоковагай хүтэлбэрилдэг халаанайхид эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана.

К. Исаков,
заводой түсэблэлгын таһагые даагша.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ булан

Ц. ДАМДИНЖАПОВ

БИШЫХАН РАССКАЗУУД

1. Жалгата голой дэргэдэ

Хабарай түлэг эхилжэ, хамаг юумэ хааян хүүен байна. Хүнүүдэй хэлсэхэл дурдахал юумэнь «хабарай тарилга». Тиингүй яахаб—тарилгаяа һайнаар хэбэл, талха хилээмээр умбажа, табиһан зорилгоёо бэелүүлхэ ха юмбибди. Жамбал тракторист оройнгоо халаанда гараад, Жалгата гол гүүлдэг уһанай урда бэеын уни татама уужам талые оньһото плугаараа урбуулан эсхэжэ ябаа һэн. Тракторынь шэхэ дүлиирмөөр таршаганана. Таршаганаха бүхэндэнь таба—арбан пүүдэй гэмээр табсантама дэгнүүлнүүд мушхарна.

«Эндэ хоёр зуу гаран гектар газар сохом бии. Одоол атар гэхэдэ атар, шэнэ гэхэдэ шэнэ газар даа. Бултандань шэниисэ тарихамнай. Мүнөө хахалжа ябанаб, удахагүй хуряажа ябахаб» гэжэ Жамбалай бодоходонь, заха зайнь харагдахаар бэшэ үндэр ехэ ургасатай үргэн уужам таряалан нюдэн соонь харагдана. «Гоё даа... гурба һара болоод байхада, хуряажа ябахам гээшэ» гэжэ һанаад, Жамбалай сэдьхэлынь ханана. Энэ тракторист хүбүүмнай залуухан хүн юм. Миил жараад ондо арбадахи класс дүүргээд һүүлдэнь трактористын курсада ороһон байгаа. Мүнөө гурбадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ ябана ха.

Гэнтэ «пүс-пас», «тар-няр» гэһээр Жамбалай «ДТ-54» тракторынь яашагүй байшаба. «Халаг даа, халаг. Хайран саг хаягдахань гээшэ гү» гэһэн һанал тэрэнэй сэдьхэл соогуурнь гүйжэ, һанаагаа зобоһондоо бэень яаха аргагүй дорьбошоходол гэнэ. Тиигээд Жамбал трактораа тойрон гүйнэ. Мотоорынь үзэсэгөөнэ. Горючи сэбэрлэлгын нарин фильтрыень харасагаана. Насосыень шэншэлнэ. «Энэ багта муухай юумэ орожо, иигэжэ хаажархиба гээшэ гү» гэжэ гүбэд гээд, нэгэ харашье, шарашье хань мэдэгдэхээр бэшэ болошоһон тракторай һудаһан, хүндыхэн шомбуур түмэр бараад үзэнэ. «Шүрэбхиниинь абаад, таһа сэбэрлэхэ» гэжэ һанаха зуураа, хара тоһо болошоһон комбинезоноойнгоо хармаанда гараа хээдхибэ.

«Түлхюурээ, яагааб нөөхи тэрэ түлхюурээ хойто бэедэ мартажархёоха юмбиб. Яагаа бузар юм. Ямар тэнэгтээ төөриһэн тэншүү гээшэбиб» гэжэ һанаад, бэедээ гомдон байтарнь, учётчик хүбүүн Балдан морёор гүйлгэжэ ерэбэ. «...Үтэр гүйлгыш, Балдан. Асарыш тэрэ түлхюурыем... Хэды тойрохо сагаа хаяжа, муухай юумэдэ ороод байналби» гэһэн Жамбалай бахардуу абяан гансал дуулдаал һэн.

...Тиимэшье удаан болонгүйгөөр Балдан хүбүүмнай бахардуугаар гүйлгэжэ ерээд, һөөл мэгдүүгээр, нохой халхай, иигэжэ хэлэбэл даа: «Түлхюурыешни бушуухан абаад, гүйлгэбэб. Хүүргэ дээгүүр табаруулжа ябатарни, хүүргын модониинь муухайгаар пиршаганажа, моримни ехээр үргөөд, халба буухадань гартаа барижа ябаһан тэрэ түлхюурээ алдахадам, тэрэмни яаха аргагүй Жалгата гол руу «полд» гээд унашабал даа. Яаха хээхэ хүн гээшэбиб...»

— Э, Балдан, тархиш даа, — гэһэн харюу дуулдаа бэлэй. Тиигээд ...алнай хүүргэ тээшэ хүсөө мэ... гүйшоо һэн, тиихэдээ «наашаа ерэ, наашаа ерэ» гэжэ Балданаа мэгдүүгээр дуудаа һэн. Моритой Балданда Жамбалшье хүсэгдэхөөр бэшэ һэн даа. Зүгөөр «хайран сагаа хараа байса алдахам. Иимэ сагта иигэжэ урагша хойшоо гүйжэ ябаха сүлөө хаана, хэндэ байнаб. Хажуугаар яагаа тунгаасагүй хүн гээшэб энэ Балдан» гэжэ досоогоо бодон, бодон гүйгөө һэн.

«...Эндэ унагаагааб» гэжэ Балданай хэлэхыень дуулахадаа, Жамбалнай түжүүрхэ хүбэнтэй үмдэн хоёроо тээ тэрээ руу шэдэжэрхёод, уһа уруу гүйжэ орошоо бэлэй. Балданай харан гэхэдэ, голой хоёр эрьеэрнь һайсахана хайлаашье һаа, голой тэг дунда тэбхэр сагаан боро ургэлжэ сэбдэг мульһэн хэбтэнэ. Энээниие харахадаа, уһанда ороошьегүй һаа, Балдан шүүд «тэты даа, ямар хүйтэн уһан байлтай гээшэб» гэжэрхин алдаа бэлэй.

Жамбалнай шал мяхан болошоһон юумэ уһан сооһоо гаража ерэхэдээ, баруун гараа дээрэ үргөөд, «олооб, олооб энэ» гэжэ гурбахан үгэ дуугараад, түлхюурээ харуулхаһаа ондоо юушье хэлээгүй һэн даа, барһан. Заахан гомдоһон юм гү, али ажалдаа яараһан юм гү—бү мэдэе. Гансал ехээр хабжаганахань дуулдажа, шүдэнүүдынь юухэ юухэгүй табжархай бололдоо бэлэй.

Зуун грамм бараад, дулаан хэбтэридэ орожо, бэеэ дулаасуулан, амаруулан, унтаха гээбы гэһэн, нойтон дотор самса үмдэн хоёроо тайлажа хаяһан бэеэрээ, Жамбалнай үнөөхи түжүүрхэ хүбэнтэй үмдэн хоёроо үмдэн сасуу, трактораа дары ябуулжа, газараа дахяад хахалшоо һэн. Тракторайнь абяанай хүсэтэ сууряан һүниин тэгэндэшье, үглөөгүүршье үнөөхил дуулдаһан зандаа байгаа һэн. «Амархаһаа байха, амилхашье сүлөөгүй хүдэлхэ» гээшэмнай нимэл ха юм, нүхэд.

2. „Худал юумэ холо харайхагүй“

Үнгэрөөшэ үбэл намтай нэгэ мэхэтэйхэн ушар дайралдаба. Тэрэниие нюдэ бүглэһэн ябадал гэжэ хэлэбэл, зохихо байгаа гээшэ ха. «Ямар ушарбэ» гээд асуухатнай aаб даа... Намайе юу хээ бэшэдэг журналист хүн гэжэ тоолодог юм. Журналистаб гээд ехээршье хэжэрхиһэн юун байхаб даа. Тиибэ яабашье, үнгэрэгшэ үбэл хүдөө гарабаб, бага зэргэ статья, очерк бэшэхэ һанаатай гараба гээшэ хаб.

Автобусто һуужа, арын дардам харгыгаар табилуулбабди, Ара-Хүсөөтэ гэжэ амгалан һайхан нютагта хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ урдань нэгэ жэжэбтэр колхоз байдаг юм һэн. Тэрэмнай уданшьегүй хүршэ колхозтоёо хамтаржа, һүүлдэнь эндэмнай бригадын түб болоһон байгаа.

Эндэ хүрэжэ ерээд, бригадир ноёнтой уулзабаб, ехэл олон юумые асуубаб даа. Нэгэ хүниие иигэжэ боорложо, боһожо байхада, нэгэл тиимэшэг, найргүйшэг байгаа һэн даа. Тэрэшье хүмни бага залхууриһан хэбэртэй. Али олон хүнэй асуудалда харюуса харюусаһаар хашаршоо юм бэшэ аал даа. Теэд хайшан гэхэбши —хөөрэлдөөгүйдэнь баһа аргагүй ха юм даа.

— Таряа талханайнгаа газар дээрэ хэр ехээр наг шэбхэ адхажа, хүр саһа тогтоожо байнабта, — гэһэмни мүнөөхи бригадирнай һөөл ехээр аягүйрхэн, иигэжэ гэнтэ харюусаба:

— Дээрэһээ ерэһэн хүнүүд ходол элдэб юумэ асууха, элдэб мэдээ суглуулха ажалтай ябагшаб. Элдэб үнгын мэдээнүүдээр юу хэдэг, яадаг юм ааб. Али эдидэг, уудаг юм гү—бү мэдэе. Ерэһэн ноёд өөһэдөөл мэдээ юм бэшэ гү? Заримандаа ажалшье хэхэ заб үгэхэгүй юм, — гэжэрхибэл даа.

Бишье на—мунса сохюулшоод, хайшаншье гэхээ мэдэхээ болишоод, бахардахын ехээр бахардашоод, балар дээрээ балар болошоод, миил тэрэ хүүгээ гэлышэһэн нюдөөрөө гэтэшоод һуугаа һэн хаб. Хэды болотор дуугай һуухабиб даа — амаа ангайбалдеэ:

—Би зэмэтэйшье байжа болохоб, олон юумэ асуужашье болооб, хүлисэгты намайе. Теэд поли дээгүүртнай ябажа, хэды шэнээн газарта наг шэбхэ адхаһыетнай, саһа хүр тогтооһыетнай бэеэрээ хаража, очерк гэхэ юм гү, али статья гэхэ юм гү — нэгэ юумэ бэшэхыемни зүбшөөгыт,—гэжэ «нохой хамартаа хүрэхэдөө уһаша» гэһэндэл хэлэжэрхибэб.

— Таниие редакциһаа ерээ гэжэ мэдээгүйлби, хүлисэгты. Миил мэдээжэдээ суглуулдагуудай нэгэниинь ерээ юм гү гэжэ һанаалби. Яагаа һайн юм, иигэжэ газетэһээмнай ерэхэ юм ха юм. Манай ажал хүдэлмэри тухай, нээрээшье, һониндо оройдоо бэшэгдэдэггүйшэг юм даа. Би танда бүхы хэрэгтэй материалнуудыетнай үгүүжэб, — гэжэ тэрэ хүмни яһала зохидоор, яһала эбэй ёһоор хэлээ бэлэй.

Тиигээд бидэнэршье ехэл таарамжатайгаар хөөрэлдэшэбэбди. ...«Тэды тонно наг шэбхэ адхаабди», «тэды гектар газар дээрэ хүр саһа тогтоогообди» гэһэн нүхэрэйнгөө харюунуудые дуулажа, «одоол очеркын олдохоёо шухаг материал бии боложо байна ха юм» гэжэ минии толгой соогуур эжэлүүдгүй гүйнэ.

Тэрэ хүмни гүйжэ бодоһон бэеэрээ хойто сонходоо ошоод, «энэ харана гүт, харагты, энэмнай Ара-Хүсөөтын хойто талань гээшэ. Эндэ хэдэн зуун гектар газар бии. Харагты, һайса харагты... Хэды шэнээн наг шэбхэ адхаа гээшэбибди. Тэрэ адхаһан наг шэбхэ дээрэмнай хэды шэнээн хүр саһан тогтоо гээшэб. Нэгэ доро хоёр ехэ ажал бүтэшоо ха юм» гэжэ үнөөхи хүмнай ухаангүй гоё гоёор хөөрөөд, «Зай, та, заатагүй бэшээрэйгты. Би ехэ яаража байнаб, түбтэмнай суглаан болохо һэн. Зай, баяртай, хүлисэгты» гэжэ хэлээд, тон яаралтайгаар гүйжэ гарашоо һэн. Тэрэ тала руунь харахадамни нээрээшье болдогор солдогор сагаан обоохойнууд мянга түмэн хонидой бэлшэжэ ябаһан шэнгеэр зэлэ татан, жэрын харагдаа бэлэй.

Минииишье досоо нара ногоо татажа эхилшэбэ даа. Үнөөхи хүндөө баяр хүргэжэ, һайн һайхан харюу хэлээгүйдөө, гансал бэедээ гомдон һуугаа һэм. Тиинщьегүй яахабиб — үнэхөөр бараг гэгшын материалтай болоо ха юмбиб. Ябаха тээшээ ябаха, бусаха тээшээ бусаха гэжэ газаа гараад ябатарни, эндэхи фермын һаалишан, минии таниха нэгэ эхэнэр ябажа ябаба. «Һайн, һайн, мэндэ амар, бэе һайн, ажал һайн» гэлдэжэ, яһала саг зуурахана хөөрэлдэбэбди. Тиигэжэ байтараа «энэ хойнохи наг шэбхэ адхагдаһан, саһа хүр тогтоогдоһон газартаа ямар культура тариха түсэбтэй зомта» гэжэ тугаархи бригадирһаа асуухаяа мартажархиһан асуудалаа гэнтэ асуугаадхибаб.

— Юу хэлээ гээшэбта. Энэ хойнохи газартамнай нэгэшье шарга наг шэбхэ адхагдаагүй юм гүбэ. Гансал сомогдоогүй һолоомомнай хүр саһан доро орошоод, бүхэли үбэлдөө хэбтэнэл даа,—гэжэ хэлэхэдэнь, би баһа на—мунса сохюулжархёо бэлэйб. «Худал юумэ холо харайхагүй» гээшэ энээнһээ удхатай...

Адлишуу удхатай ород—буряад таабаринууд тухай

Ород, буряад арадуудай таабаринуудые удхынь талаар абажа харахада, адлишуу зүйлнүүд тэдэнэй дунда олон үзэгдэнэ. Нэгэ зарим таабаринуудынь бэе бэетээ аб адли, нүгөө зариманuудынь ехэ дүтэрхы байна.

Удхынгаа талаар аб адли ород, буряад таабаринуудай жэшээ харуулаябди. «Ябанам, ябанам —мүр гаранагүй, отолном, отолном — шуһан гаранагүй»[1] гэдэг буряад таабари «Еду, еду — следу нету, режу, режу—крови нету»[2] гэһэн ород таабаритай аб адли бшуу (тайлбаринь: «онгосоор ябаха»). Мүн баһал иимэ удхатай таабари, тусхайлан хэлэбэл: «Ябаа, ябаа — харгыгээ, шабшаа, шабшаа—шуһагээ (литературнаар: «Ябаа, ябаа —харгыгүй, сабшаа, сабшаа—шуһагүй») гэһэн таабари Кабанскын аймагай Корсаково тосхоной А. Н. Ануев үбгэнһөө 1960 ондо бэшэжэ абаа һэм. Үшөө нэгэ жэшээ. «Четыре брата под одной шапкой живут»[3] гэһэн ород арадай таабари буряад арадай: «Эсэгын дүрбэн хүбүүн нэгэ малгайтай»[4] гэһэн таабаритай удхаараа адли ха юм. (Тайлбаринь: «стол»).

Мүн лэ олохон таабаринууд хоорондоо дүтэрхы удхатай байдаг. Баримтануудые харуулаябди. «Эрхүүгэй сабшадаһан эндэ унаа» гэһэн буряад таабарие[5] «В Москве рубят, а к нам щепки летят»[6] гэһэн ород таабаритай зэргэсүүлжэ үзэхэдэ, удхаараа угаа ойро байһаниинь абаһаар эли гээшэ aаб даа (тайлбаринь: «бэшэг»). «Шамһаа заахан хүн шамай хубсалуулаа (зүүн)»[7], «Хуурай хутармаан холо ханяадаг (буу)»[8], «Үдэрынь бодожо бурхандаа мүргөөб, үдэшэниинь болоходо, амаржа хэбтэбэб (һүхэ)»[9], «Оёдолгүй зүйдэл (малай алаг)[10]» гэхэ мэтын буряад таабаринууд түд тудтаа: «Молодичка—невеличка, а весь мир одевает (игла)». «Сухой Мартын далеко плюет (ружье)», «Кланяется, кланяется, придет домой — растянется (топор)», «Ни шит, ни кроен, а клин вставлен (пегая лошадь)» гэжэ ород таабаринуудтай удхаараа баһал дүтэрхы бшуу. Иимэ жэшээнүүд үсөөн бэшэ юм.

Ондо ондоо арадуудай таабаринууд яахадаа иигэжэ хоорондоо тон адли гү, али адлирхуу удхатай байна гээшэб? Энээнэй гол шалтагаануудынь иимэ гэжэ һанагдана. Нэгэдэхеэр, олон ондоо арадуудай ажаһуудаг эрхэ байдалынь юрэнхыдөө адлирхуу. Энээнһээ уламжалан, али нэгэн зүйлнүүд тушаа адлишуу ойлгомжонууд бии болоно. Жэшээнь, һара, наран тухай таабари абаад үзэе. «Аха дүү хоёр бэе бэеэ хүсэжэ ядаа» гэһэн таабари буряад арадай дунда хэлсэгдэдэг. Мүн ород арадташье иимэрхүү таабари бии байна: «Сестра к брату в гости идет, а он от сестры прячется (солнце и месяц)». Үнэхөөрөөшье, һара наран хоёрнай түхэл маягаараашье, томо ехээрээшье аха дүү хоёртол адли хаям даа. Гадна наранай ороходо һара гараад, наранай гарахадань һара харагдахаяа болёод, иигэжэ эдэ хоёрнай бэе бэеэ хүсэжэ ядаһандал байдаг гээшэ. Энээниие дэлхэйн алишье зүгтэ һууһан зон ажаглан мэдээд, аман зохёолдоо хэрэглэхэ жэшээтэй юм. Тиимэ ушарһаа аб адли гү, али дүтэрхы удхатай үльгэр, таабаринууд, оньһон үгэнүүд бии болоно гэжэ һанагдана.

Хоёрдохёор, соёл болбосоролой талаар дэлхэйн зоной бэе бэедээ нүлөөлдэг дээрэһээ ондо ондоо арадуудай нилээд олон таабари удхаараа адлишуу байна. Жэшээ: «Хээрэ гарахадаа, нюргаараа ябанаб, хүдэлмэри хэхэдээ, хүлөөрөө ябанаб (борной)»[11], «Хоёрынь хэбтэнэ, хоёрынь байна, табадахинь ябана, зургаадахинь хүтэлнэ (үүдэн)»[12] гэжэ таабаринуудай түд тудтаа: «В поле едет на спине, а по полю—на ногах (борона)»[13], «Два стоят, два лежат, пятый ходит, шестой водит, седьмой песенки поет (дверь)»[14] гэхэ мэтын ород таабаринуудай нүлөөгөөр, бии болоо ёһотой. Юундэб гэбэл,ародуудай ерэхэһээ урид борной, байшан гэр мэтэнүүд манда байгаагүй ха юм. (Һэеы гэрнүүд лэ тиихэдэ байгаа һааб даа). Тиимэһээ эдэ юумэнүүд тухай таабаринуудайшье байгаагүйнь элитэ.

Гурбадахяар, хэдэн олон арадуудай нэгэ уг гарбалтай байһан дээрэһээ адлирхуу удхатай таабаринууд бии болоно. Нэгэ уг гарбалтай арадуудай таабаринуудынь удхаараа дүтэ байхаһаа гадна, мүн үгэ хэлэнэйнгээшье талаар адлишуу байна. Жэшээнь, буряад, монгол, хальмаг арадуудай таабаринууд тиимэ байдаг, һара тухай нэгэ таабариень абая. Монголоор: «Мөсөн дээр мөнгөн аяга (сар)»[15], хальмагаар: «Мөсүн дээрэ мөнгөн цөгцө (сар)»[16], буряадаар «Мүльһэн дээрэ мүнгэн аяга (һара)». Тус баримта дээрэһээ харахада, монгол, буряад, хальмаг арадуудай зарим таабаринууд уг удхаараашье, үгэ хэлээрээшье адлирхуу бээ. Гол түлэбтөө нимэл шалтагаануудһаа боложо ондо ондоо арад зоной аман зохёолдо адли зүйлнүүд олон бии байдаг гэжэ һанагдана.

Ц. БУДАЕВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

[1] Энэ таабариие Шэтын областиин Красночикойско районой Дунда Шаргалджан нютагай үбгэжөөл Г. Б. Рампиловһаа бэшэжэ абаа һэм.
[2] Д. Н. Садовников. Загадки русского народа, М., 1959, нюур 180.
[3] Д. Н. Садовников. Мүн тэндэ, нюур 51.
[4] Энэ таабариие Эрхүүгэй областиин Усть-Ордын национальна округой Алайрай аймагаар ябахадаа, А. А. Матаварова, М. Д. Дагаева гэгшэдһээ нёдондо бэшэжэ абааб. Иимэ таабаринууд тэрэшэлэн Шэтын областиин Шилкын районой Дэлюун нютагта («Дүрбэн ахадүү нэгэ малгайтай»), Бэшүүрэй аймагай Дунда Харлан нютагта («Дүрбэн аханар нэгэ малгайтай») дайралдаа һэн.
[5] Энэ таабари Шэтын областиин. Хэрын районой Тарбалджа нютагта һуудаг Соном Абидуевич Доржиев үбгэжөөлһөө бэшэжэ абаа һэм. Мүн иимэрхүү удхатай таабари («Шэбээһээ шээпкэ һүрөө») тус осталиин Шилкын районой Дэлюун нютагай Дарья Семеновна Гармаева хүгшэнһөө дуулаһан байнаб.
[6] Д. Н. Садовников. Мүн тэндэ, нюур 244.
[7] Энэ таабариие дээрэ дурсагдаһан Дунда Шаргалджан нютагай Э. Б. Мандалов гэгшэ хөөрэжэ үгөө һэн.
[8] Таабаринууд. Суглуулан согсологшо Д. Мадасон, Улаан-Үдэ, 1959, нюур 66.
[9] Энэ таабари Усть-Ордын национальна округой Татхал-Онгой нютагта хэлсэдэг.
[10] Тус таабариие манай Зэдын аймагай Доодо Үшөөтэй нютагай үбгэжөөл Дашацэрэн Найданович Гомбожапов намда хөөрэжэ үгэһэн байна. (Мүнөө үедэ тэрэ Петропавловка тосхондо һуудаг).
[11] Оньһон үгэнүүд, таабаринууд. Суглуулан бүридхэгшэ Д. Мадасон. Улан-Удэ, 1956, нюур. 27.
[12] Эрхүүгэй областиин Усть-Үдын районой Молька нютагта Л. Хулукшановаһаа 1962 ондо бэшэжэ абаһан таабари.
[13] В. П. Аникин. Русские народные пословицы. М., 1957, нюур 176.
[14] Д .Н. Садовников. Мүн тэндэ, нюур 37.
[15] Монгол ардын оньсого. Улаанбаатар, 1954, хууд. 19.
[16] Вл. Котвич. Калмыцкие загадки и пословицы. СПб, 1905, хууд. 32.

Арадай университетые 101 хүн дүүргэбэ

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин хоёр дабхар байшангай актова зал соо хүн зон олон. Эндэ Ивалгын хоёр жэлэй хүдөө ажахын эрдэм шудалха арадай университет хэшээлээ дүүргээд, шалгалта захалба. Шалгалтада КПСС-эй советскэ райкомой секретарь Ц. Митыпов, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин директор А. Стрелков, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Н. Тихоненко гэгшэд байлсаба.

Ивалгын арадай университет 1961 ондо нээгдэһэн юм. Тус университет гурбан факультедтэй: мал ажалай, тариан ажалай, хүдөө ажахын экономикын. Университедэй ректор Кирилл Антонович Васильев.

Эрдэм шудалха арадай университедтэ һаалишад, тугалшад, гахайшад, ветеринарнууд, зоотехнигүүд, огородшон, агрономууд, механизаторнууд, бухгалтернууд, экономистнууд, тоо бүридхэгшэд, тракторно-тариан ажалай бригадирнууд, совхозой директор, отделениин хүдые хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаһан байна.

Түрүүшээр курсовой хүдэлмэриин шалгалта боложо эхилбэ. Мал ажалай факультедэй һурагша Л. Бадариева (Ивалгын совхозой 6-дахи отделениин техник-осеменатор) ехэ һонирхолтой юумэ бэшэһэн байба. Тэрэнь «искусственна үрэжэлгын ашаар 100 үнеэнһээ 100 тугал абахаб» гэжэ гаршагтай. Тус факультедтэ һураһан хүдөө ажахын институтай һуралсалай ажахын сууртай һаалишан нүхэр Игумнова—«Би хайшан гээд жэлһээ жэл бүри һү ехээр һаанабиб» гэжэ бэшэһэн байба.

Гадна тариан ажалай факультедтэ һураһан хүдөө ажахын институдай һуралсалай ажахын 1-дэхи отделениин агроном нүхэр Загузин—«Үбһэ хуряалгые үргэлжэлэнь оньһожоруулга» гэһэн асуудалаар хөөрэжэ үгөө. Хүдөө ажахын экономикын факультедһээ Ивалгын совхозой главна бухгалтер нүхэр Плюснин —«1962 ондо һуралсалай ажахыда хүдөө ажахын продуктнуудай өөрынь үнэ сэн хямдарһан тухай» шалгалта үгэбэ.

Тэдээнһээ гадна иимэ шалгалта нүхэд Андреев, Бальжинов, Банзаракцаев гэгшэд үгэхэ, һайн сэгнэлтэ абаа.

Удаан хүдөө ажахын эрдэм шудалха арадай университедэй эрдэмтэ секретарь нүхэр Сергеев университедтэ абтаха приказ уншаха, ректор К. А. Васильев дүүргэһэн хүнүүдтэ үнэмшэлгэ барюулба.

Үнэмшэлгэ абаха зууураа, Ивалгын совхозой 1-дэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр Зайцев иигэжэ хэлэбэ: — 101 хүн арадай университедтэ хоёр жэлэй турша һураха зууураа, хүдөө ажахын эрдэмые нилээд шудалаабди. Иимэ университет мини һанамжада ехэл туһатай байна. Энээнһээ хойшо манай университедтэ жииргэ хүдэлмэришэдые һурахыень найданаб. Энэ үнэмшэлгэ абаад байхадаа, нэн түрүүн эрдэм шудалха арадай университедэй багшанарта гүнзэгы баяр хүргэнэб.

Мүн КПСС-эй советскэ райкомой секретарь нүхэр Митыпов, КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Тихоненко гэгшэд үгэ хэлэжэ, университет дүүргэгшэдые амаршалба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Ивалгын эрдэм шудалха арадай университедэй һурагшад зал соо. 2. Ивалгын совхозой 6-дахи отделениин тоо бүридхэгшэд Т. Идамова, Е. Раднаева гэгшэд үнэмшэлгэеэ хаража байна.

С. Балдуевай фототекст.

Агаараар хоёр миллион...

...Улаан-Үдын аэропорт. Тэнгэриин хаяагаар боро унжагар үүлэн һуунагтана. Хабарай хара һалхин нюсэгэн модоной найгатар үлеэнэ. Энэ үдэр ниидэлгын үдэр бэшэ хаш даа.

Тиибэшье аэровокзалай перрон дээрэ лётчигууд, технигүүд болон аэропортын бусад хүдэлмэрилэгшэд сугларжа эхилбэ. Тэдэнэр хэнииешьеб хүлеэһэн янзатай, зариманиинь часаа харасагаанад.

Иимэ хаг[illegible] үдэр гэнтэ, хүнэй гайхах[illegible] тэнгэридэ самолёдой хүнхинөөн дуулдаба. Уданшьегүй зүүн зүгһөө набтагар хара үүлэнэй забһараар монсогор хара юумэн бии болоод дүтэлжэ ерэхэдээ, «АН-2» самолёт болошобо. Сугларагшад гайхаһандаа дүрьешэбэ.

Самолёдшье буужа, зосооһоонь набтаршаг сула бэетэй, дунда наһанай хүн гаража ерэнэ. Энэмнай «АН-2» самолёдой командир Демид Демидович Аносов гээшэ.

Нүхэр Аносов апрелиин хоёрой үдэр Шэтэ—Улаан-Үдэ гэһэн энэ ниидэлгээрээ хоёр миллион километр хүсөөжэ ерэбэ. Лётчигууд сооһоо нүхэр Аносов иимэ ута зай гаталһан хоридохи пилот болоно.

Лётчигой угтамжада ерэһэн нүхэд болон суг ажаллагшадайнь зүгһөө аэропортын партийна организациин секретарь нүхэр Стулев гаража, хоёр миллион километр ниидэлгээ амжалтатай дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан амаршалаад, дурасхаалта бэлэг нүхэр Аносовто барюулна.

...Д. Д. Аносов 1940 ондо арбан долоотойдоо сэрэгэй ниидэлгын һургуули дүүргэжэ, лётчик болоһон. 1952 онһоо Улаан-Үдын аэропортдо хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ гэһээр Байгал шадарай хада уулата газар нютагууд дээгүүр ниидэжэ, ехэ дүй дүршэлтэй болоһон байна. Аэропортдо удаан болзор соо хүдэлжэ, зон нүхэдэйнгөө дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Оролдоо ехэтэй, эрхимээр ажаллаһанайнгаа түлөө элдэб шагнал хүртэнхэй. Жэшээлхэдэ, «Аэрофлодой отличник», «1000000 километр ниидэһэн» гэһэн значогуудта, мүн коммунис ажалай ударник гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн.

Нүхэр Аносов ниидэлгын техникэ тон һайнаар шудалһан дээрэһээ, өөрынгөө бүхы амжалта, баян замайнгаа дүршэлые залуу лётчигуудта дамжуулдаг, тэдэнэй һайгаар һурагаха гэжэ ехэ оролдолго гаргадаг юм.

С. Норжимаев.

Нохойнгоол һайгаар...

(Суута ангуушан Дымбрыл Арданович Мунконовой хөөрөөнһөө)

Намар. Ноябрь. Тайга соо хирмаг саһан оронхой байгаа һэн. Би Аадан гэжэ нохойгоо дахуулаад, булга агнахаяа гарабаб. Ябажа ябатараа, нээрээшье, нэгэ булганай мүртэ орошобоб. Теэд булган мэхэтэй ха юм даа, хүсэгдэхэ болоходоо нэгэ адхын хүндыдэ ороод, бүри яашье гаража үгэбэгүй. Гал түлижэ, утаагаар утажа, тэрэ булгые гаргаха гэжэ оролдобоб. Харин тэрэ булгамни адха шулуун сооһоо оройдоошье гарабагүй.

Тиин байтарнь гэнтэ Аадан нохоймни ууртайгаар хэрхирбэ. Гайхаһандаа нохойнгоо хараһан тээшэ харан гэһээмни, дээрэмни, байсын эгсэ эрмэгэй тэндэ, намһаа хоёр алхын газарта мантагар гэгшын ехэ баабгай намда дүтэлжэ ябаба.

Баабгайн уйтахин унигар нюдэд урдаһаамни хурсаар гэтэнхэй, тэрэнэй халуун амисхалынь «һэлд» гэжэ нюурыемни эльбээд абахадал гэнэ. Талаан буруулхадаа, буумни намһаа холо, тээ тэндэ табяатай байба. Юушье хэжэ үрдингүй, энэ баабгайда эдюулхээр лэ байнаб. Иимэ игсуу түгшүүрилтэй үеын тохёолдоод байтар, Аадан нохоймни гэнгэ баабгайн хойто хүлэйнь борьбын шандааһанда бажуулдашабал даа. Тиихэлээрнь доботолжо ябаһан баабгай уурлаһандаа гэдэргээ һүрэн, нохойдом аһахаар дабшаба. Харин нюдэ сабшахын зуура нохоймни баабгайн һабарта оронгүй, тэрэнээ хойноо дахуулаад, жалга руу гүйшэбэ. Баабгайн бахим һабарһаа мултарһан би буугаа саб шүүрэн абажа, гүйжэ ябаһан арьяатаниие хоёр дахин буудажархибаб. Харин тэрэмни гэдэргээ эрьемсэрээ, хэлтэйзэһээр нам тээшэ харайба бшуу. Би тиихэлээрнь үшөө дахин хоноожорхибоб. Баабгайшье байра дээрээ урандаа шарбашоо һэн...

Хөөрхы даа, ангуушан хүндэ нохойнь һэтэгэл, тон лэ найдамжатай нүхэр юм байна гэжэ одооошье этигээ бэлэйб. Нохойгүй ябаһан байгаа һаа, юун болохо байгаа һааб даа. Теэд эли бэшэ гү?

Пурбо Башлеев, бэшэжэ абаба.

„Труд" бүлгэмэй түрүү һууриин түлөө

Арбан долоон бэрхэ шатаршадые хабаадуулһан «Труд» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын республиканска мүрысөөн дүүрэбэ. Тэдэнэр чемпионой нэрэ зэргын түлөө тэмсэбэ. Мүрысөөндэ арбан долоон удэрэй турша бэе бэетэйгээ туласалдан, ехэ шуналтайгаар наадаһан байна.

Шатараар мастерта кандидат Юрий Мельников мүрысөөндэ илаха ёһотой гэжэ һанаашан харагшадай дунда бии байгаа. Үнэн дээрээ тэдэнэй һанаашаар болоогүй.

Юрий Мельников мяханай комбинадай чемпион Юрий Шитиковтэ шүүгдэшоо. Мельников саашадаа наадахадаа долоон уулзалгаа тэнсэлгэһээ сааша дабуулжа шадаагүй.

Тэрэ үе соо хүдэлмэришэн Александр Мадаев найдамтайгаар ябажа, урагшаа дабшаа. Хүрэһөөр түрүүшын турта Хаглеевтэ алдажархиһанайнгаа һүүлээр саашанхи наадалгануудаа шангадхажа, очко суглуулжа эхилээ. Гэбэшье, табан уулзалгануудаа тэнсэлгээр дүүргэһэн байха юм. Тингээд юһэдэхи наадалгын һүүлээр мүрысөөндэ түрүүлжэ, турнирай эсэс хүрэтэр хурдабша лалаа алдангүй, илажа гараба. Тэрэ хадаа РСФСР-эй «Труд» бүлгэмэй хахад финалда хабаадалсаха болонхой.

Петр Тоглоев мүрысөөнэй түрүүшын хахадта түрүүлжэ ябаһан аад, Шитиков Марактаев хоёрто шүүгдэһэнэйнгээ һүүлээр наадаяа һуладхаһан байна.

Виктор Черноскутов бэрхэ шатаршан гэжэ тоотой юм. Тиигээд яһала һайнаар наадаа.

12,5 очкотой болоһон Мадаев «Труд» бүлгэмэй чемпион болонхой. Тоглоев, Черноскутов, Мельников гурбан хоёрдохи, гурбадахи, дүрбэдэхи һууринуудые тус бүридөө 11,5 очкотой болоһо хубаалдаа.

А. Игумнов.

СУУД Тонуулшад хэһээлт[illegible]

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой Культурын ордондо Түмэр замай районой арадай сууд хүнүүдые тоножо дээрмэдэжэ ябаһан дүрбэн гэмтэдэй хэрэг хараба. Эдэнэр ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд Михаил Лумпов, Алексей Мурзиенко, Валерий Дружинин, судна заһабарилгын заводой слесарь Анатолий Кравченко гэгшэд болоно.

Тэдэ дүрбэн хамта нүхэсэн ябажа, сүлөө газарта дайралдаһан хүнүүдтэ час буляаха, хубсаһыень тайлуулжа абаха, хэтэрхэлээ, ямаршье гэмгүй хүнүүдые сохихо нангиаха зэргээр ашаалдаг болоһон байгаа.

Арадай сууд эдэ гэмтэдэй хэрэг хаража үзөө. М. Лумпов, А. Мурзиенко гэгшэд 10 жэлэй болзороор, В. Дружинин 9 жэлэй болзороор сүлөөгөө хаһагдахатайгаа хамта, шанга хиналтада байжа зэмэеэ амсахаар шиидхэгдэбэ. Тиихэдэ А. Кравченко 7 жэлэй болзороор хүүгэд гээгдэхэ боло[illegible]. Суудэй эн[illegible] эндэ сугларагшад[illegible]

Дүн г[illegible]

Хайранга [illegible] наранай элш[illegible] хабарай үгл[illegible] тэ нютагай [illegible] на мастерско[illegible] зон олон. Хү[illegible] бүлэг бүлэ[illegible] үнгэрэгшэ жэ[illegible] һаа механиз[illegible] ралсалда хэ[illegible] гараһан туху[illegible] гаатайгаар [illegible]

Уданшьегүй [illegible] галтын ком[illegible] Куналейн м[illegible] училищиин [illegible] шо нүхэр Ты[illegible] совхозой гла[illegible] хэр Хармаев, [illegible] машинануудай [illegible] Санжиев бол[illegible] жа, шалгалта[illegible] шалгалта [illegible] шэд Аким Пе[illegible] Слепнев, В[illegible] Фрол Авдеев [illegible] һураһанаа хар[illegible]

Һаяын үдэр [illegible] 5-дахи отделе[illegible] низаторнуудай [illegible] шалгалта бол[illegible] дөө 48 һурагш[illegible] риха юм.

Д[illegible]

Бэшүүрэй с[illegible]

Хүнд[illegible] грам[illegible]

ХОРИ. Ком[illegible] Уладаев Чис[illegible] 6-дахи отделе[illegible] тарғалуулха [illegible] юм. Тэрэ хар[illegible] 60-аад хашар[illegible] бүриин шэгн[illegible] 800—900 грам[illegible]

Борис Улад[illegible] лоһон Хорин[illegible] равлениин [illegible] выставкэдэ [illegible] дэлэлэй грамо[illegible]

ХИЛЫН СААНАҺАА

Алжир Йеменэй хамтын коммюнике

КАИР, апрелиин 5. (ТАСС). Алжир Йемен хоёрой хэлэсээнүүд тушаа үсэгэлдэр Санада хамтын коммюнике толилогдобо.

Йеменэй революциие бүримүһэн дэмжэжэ, Йеменэдэ али болохо туһаламжа үзүүлхээр бэлэн байһан тухайгаа Алжирай делегаци мэдүүлбэ гээд коммюникедэ хэлэгдэнэ.

Алжирай дэбисхэр дээрэ Франциин ядерна туршалганууды болюулха тушаа Алжирай правительствын абажа байһан бүхы хэмжээнүүдые бүримүһэн дэмжэжэ байһанаа Йемен мэдүүлбэ. Алжирай бэээ даанхай байдал, эрхэ сүлөө хангаха зорилгоор Эвиандахи хэлсээнүүдэй зарим статьянуудые хубилгаха тухай Алжирай правительствын эрилтэнүүдые Йеменэй Арабска Республика дэмжэжэ байна гээд коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Колониализмда эсэргүүгээр тэмсэхэ, Африка ба Азиин түбинүүдтэ сүлөөрөлгын хүдэлөөнүүдые дэмжэхэ шухала байһан тухай хоёр делегацинууд тэмдэглэбэ.

Алжир ба Йемен дипломатическа түлөөлэгшэнүүдээ андалдаха гэжэ хэлэсэбэ. Йеменэй президент Саляль Алжир ошохо уряал хүндэтэйгөөр хүлеэн абаба.

Кубын дорюун алхамууд

ГАВАНА, апрелиин 5. (ТАСС). Кубын экономикэ улам хүгжэн бадарна, шэнэ өөдэ дабшана. «Куба социалиста» журналда толилогдоһон статья соо 1963 ондо Кубын экономико хүгжөөхэ түсэб эли тодоор харуулагдана.

1963 ондо ороной экономикын бүхы һалбаринуудта мүнгэ һомололго улам ехэ болохо. Капитальна барилгада мүнгэ һомололго 57,2 процентээр промышленностьда ба хүдөө ажахыда зорюулагдана.

1963 ондо хүдөө ажахыдашье, промышленностьдашье продукци ехээр абтаха юм. 1961 онойхитой сасуулбал, газар тариалангай продукци 14 процентээр, мал ажалай продукци 17 процентээр ехээр абтаха юм. Загаһа барилга 58 процентээр ехэ болохо.

Эдеэ хоолой зүйл элбэг ехээр абадаг болоһоной ашаар арад зониие улам һайнаар хангадаг болохо юм.

Аргентинэдэхи байдал

ЛОНДОН, апрелиин 5. (ТАСС). Һайдхэл татаһан хархис бүлэг сэрэгшэдые Аргентинын правительствада үнэн сэхэ байһан сэрэгшэд хүреэлжэ усадхаха дүтэлөө.

Буэнос-Айресһээ Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Аргентинын түб хотоһоо урагшаа 600 километрэй газарта байһан Баия-Бланка гэжэ порт шадар далайн Бельграно гэдэгтэхи далайн сэрэгэй база-хэрэм буһалгаа хэгшэдэй гарта үлөө юм ха. Правительствада үнэн сэхэ байһан ябаган сэрэгэй, танкова болон артиллериин частьнууд энэ бааза тээшэ хүсэеэ шэглүүлэнхэй, энээнһээ хэдэн модоной газарта дүтэлөөд ябана.

БУЭНОС-АЙРЕС, апрелиин 5. (ТАСС). Апрелиин 2-hoo эхилжэ буһалгаа татаһан Аргентинын хархис сэрэгшэд ехэ панкаруулагдаа орожо байна.

Пунта-Дель-Индио гэжэ сэрэгэй баазын район шадар болоһон байлдаануудта хоёр самолёт унагаагдаа, 33 самолёт, 1,500 үһан сэрэгшэд плендэ абтаа Пунта-Дель-Индио шадар болоһон байлдаануудта армиин, авиациин, танкнуудай, артиллери болон уһан сэрэгшэдэй ехэ хүсэнүүд хабаадаа. Энэ хадаа хоридохи зуун жэлэй Аргентинын түүхэдэ түрүүшынхеэ болоһон байлдаанууд юм.

Аргентинын компартиин мэдүүлгэ

БУЭНОС-АЙРЕС, апрелиин 5. (ТАСС). Апрелиин 2-то Аргентинэдэ болоһон сэрэгэй буһалгаанай зорилго хадаа орон доторой шуһата фашис засаг түрэ байгуулха гэһэн юм гээд Аргентинын коммунис партиин Центральна Комитедэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Хүдэлмэришэн анги ба арад зоной хамтын хүсөөр ёһото демократическа правительство байгуулна гү гэжэ айгаад, буһалгаашад фашис удхатай гүрэнэй буһалгаа хэхэ, тэрэ зорилгоор засаг түрэ буляажа абаад, баяшуулай, мүн Хойто-Америкын монополинуудай аша туһые аршалха гэһэн байгаа гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Буһалгаа хэгшэд тон үсөөншье һаа, аюултай байна. Юуб гэхэдэ, правительство, тэрэнэй сэрэгэй хүсэнэй зарим бүлэг буһалгаа хэгшэдтэ тэсэбэригтэйгээр хандана, тиихэтээ хамта, мүн патриодуудые мүрдэжэ мүшхэжэ гэжэ мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Буһалгаа хэгшэдэй тала баригшадые үгы хэхэ, энээнтэй хамта демократическа эрхэ сүлөөе бүримүһэн һэргээхэ, политическэ талаар түрмэдэ байгшадые сүлөөлхэ, политическэ хэдэн партинуудай ажал ябуулгые хориһон хуулине болюулха гэһэн эрилтэнүүдые правительствада хэхэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Бүхы түрүү үзэлтэй хүнүүдые нэгэдүүлжэ гэжэ коммунис парти уряалба. Фашис ябуулгануудта хабаадахаяа арсаха, арад зонтоёо нэгэдэжэ, харата ажал ябуулгада эсэргүүгээр тэмсэхыень ноёнгоо солдатууд болон эбсэгтэ хүсэнүүдэй офицернүүдтэ коммунис парти хандаба. Тингэжэ хүдэлмэришэдэй, бэшэ түрүү үзэлтэй хүнүүдэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн ёһотой демократическа правительство байгуулха эрилтэ табиба.

УХААТАЙ ТУУЛАЙ, УЙМАР АРСАЛАН

★

(ҮЛЬГЭР)

★ ★

Ухаан бэлигтэй амитан бэеэр бага байбашье һаа, уймар хүсэтэй амитаниие хэзээшье иладаг гээшэ бэзэ...

Эртэ урда нэгэ сагта ажаһуугһан амитан бүгэдын хаан арсалан хадаа, албатан арьяатанаа эрьежэ ябахадаа, үдэр бүри тэдэнэйнгээ нэгыень үрэбхин эдидэг байба ха. Тиин нэгэ үдэр туулайн эдигдэхэ ээлжээн тудажа, яаха аргагүй болоһон борохон туулай борбойходсоор, хобдог арсалан-хаанай ордон тээшэ шэглэн ошобо ха.

Үрбэгэр бага туулайе харахадаа, үлэн арсалан үнгэ зүһөө хубилгаад:

— Ши миниие шүдэнэйшье шэгшүүрэ болохогүй байнаш, — гэжэ шуугьэ һайруулан ама гараба. — Шамайе эдихэдэ намда туһа болохогүй, гансахан шиниин аминда гарза болохо байна. Хэды тиимэ байбашье һаань, хоолон байха аргамгүй. Наашаа ерэ, элихэм!

Туулай хаан эзэнэйнгээ урдаһаа эрэлхэгээр шэртэн харабад:

— Арсалан-хаан, та нам мэтын бага сага амитадые түүжэ эдеэд лэ, атар томо бэетэйһээ айжа, тэдэниие алгасана гээшэ бээзэт даа, — гэхэдэнь:

— Би ямаршье атар бэетэнһээ айхагүйб, хажуудам дүтэлөөд ерээл һаань, хамаагүй залгихаб, — гэжэ арсалан-хаан бард гэһэн хоолойгоор бадашан байба.

— Эндээһээ холо бэшэ газарта томо гэгшын бэетэй тобир атар нэгэ амитан байдаг юм. Хэлэхэ үгөөр хэсүү бардам, танһаа булюу хүшэтэйл хэбэртэй. «Арсаланиие таһаар барижа эдигшэб. Арсалан намһаа ехэ айдаг», — гэнэ һэн. Энэнь эрэ бүр байгаа ха даа, — гэжэ туулай тоб байса хэлээд, убайгүй орбойжо һууба.

Арсалан аягүй ехээр уурлажа:

— Тиимэ, намтай тэнсэмээр ямар амитан хаана байнаб? Яба, абааша намайе тэрээндээ, — гэбэ. Туулай арсаланиие дахуулаад, ордонһоонь гараба.

— Хаан эзэн, хэшээнэ бэзэт. Нэгэ онсо нюуса нээхэм, ушар юуб гэхэдэ, тэрэнэймнай хүшин нээрээшье угаа ехэ, абари зангааршье айхабтар шэрүүн, түргэн солбон амитан байха. Үрдижэл бажуужа үзэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ тэрэшни үрдижэ түрүүн аһаал һаа, аюултай гээшэ. Бирагүй бишье айжа ябанаб, — гэжэ байжа туулайн хэлэхэдэ, хойнонь ябаһан хобдог арсалан хоро шараа бусалган, уур сүябаба ха.

Туулай г[illegible] жууда ерэх[illegible] — Тэрэ [illegible] эндэ худаг [illegible] жэ хэбтэнэ[illegible] шээмэ абаха[illegible] байгаа ёһо[illegible] шээшэ!

Үгһаа [illegible] сухалаа [illegible] һэрбылээд[illegible] бо. Тиин [illegible] һүүлтэй, [illegible] бэетэй атар[illegible] байгаа үйһан[illegible] ирзайжа бай[illegible] соо үзэгдэ[illegible] сые танижа[illegible] хуу зантай[illegible] һун тула, [illegible] руу һүреэ[illegible] шэбэ.

Хорото [illegible] гэхэ, арга [illegible] гэдэгтэй ш[illegible]

Энэдхэгэ[illegible] хэ зохёо[illegible] үльгэрые [illegible] һоо абаж[illegible] шаба.

Редак[illegible]
М. [illegible]

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной апрелиин 7.

Шанай адрес, теле[illegible]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. [illegible] ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. [illegible] ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жи[illegible] —24-74, сельского хозяйства—47-59, советск[illegible] и культуры, литературы и искусства—34-05, [illegible] транспорта, информации—35-14, писем и ра[illegible] отдел переводов и корректорская—35-95, бу[illegible] Для междугородных переговоров — 16. Гор. Улан-Удэ, типография Минис[illegible] Бурятской АССР.

Н000394.